

Anu Kämäräinen

KUULEEKO KUKAAN?

Asiakaslähtöisyyden toteutuminen sosiaali-
pedagogisessa hevostoiminnassa asiakkaan
näkökulmasta

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Marraskuu 2014

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU
Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

		Opinnäytetyön päivämäärä 17.11.2014
Tekijä(t) Anu Kämäräinen		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
Nimeke Kuuleeko kukaan? Asiakaslähtöisyyden toteutuminen sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa asiakkaan näkökulmasta		
Tiivistelmä <p>Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ennaltaehkäisevä ja kuntouttava menetelmä syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Sen avulla tuetaan myös sosiaalista kasvua ja yksilön hyvinvointia. Sosiaalipedagogisesta ajattelusta nousevat yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja aito kohtaaminen eli dialogisuus ovat sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle ominaisia tunnuspiirteitä. Käytännössä toiminnassa korostuu hevosen ja ihmisen välinen vuorovaikutus ja talliyhteisö, jossa toiminta tapahtuu. Ideana on, että oman kokemuksensa kautta yksilö oivaltaa uutta itsestään ja muista.</p> <p>Asiakaslähtöisyys eli ihmisen itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen on hyvin oleellinen osa sosiaalipedagogiikkaa. Nykypäivänä asiakaslähtöisyys on myös oleellinen osa toimivaa palveluntuotantoa. Ajatellaan, että asiakas on viime kädessä se, joka määrittelee, onko käytetty palvelu onnistunut.</p> <p>Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tutkimuksessa asiakaslähtöisyyden todellisen toteutumisen selvittäminen on jäänyt katvealueeseen ja tämän tutkimuksen tarkoituksena olikin valottaa tuota hämärän peitossa ollutta aluetta. Kysymysmuodossa tässä tutkimuksessa etsittiin vastausta siihen, kuinka sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakaslähtöisyys toteutuu asiakkaiden näkökulmasta? Aineisto muodostui viiden nuoren, kahden tytön ja kolmen pojan haastattelumateriaalista, jotka kerättiin teemahaastattelulla kesällä 2014.</p> <p>Tutkimustulokset osoittivat, että nuoret kokevat asiakaslähtöisyyden toteutuvan pääosin hyvin sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. He tiedostivat hevostoiminnalleen asetetut tavoitteet ja pystyivät itse vaikuttaa niiden asettamiseen. Nuoret pystyivät myös vaikuttamaan käytännön toimintaan ja edistymisensä arviointiin. Kokonaisuutena nuoret olivat tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa vaikuttaa sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa.</p> <p>Aineistosta voitiin myös päätellä, että nuoret kaipaavat ennen kaikkea luotettavaa aikuista, joka on heidän puolellaan. Lisäksi sosiaalipedagogista hevostoimintaa voitaisiin kehittää vielä asiakaslähtöisempään suuntaan sosiaalipedagogiikan hengessä osallistamalla asiakas laajemmin hevostoiminnan suunnitteluun ja lisäämällä arviointikeskusteluja nuorten ja ohjaajien välillä.</p>		
Asiasanat (avainsanat) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, asiakaslähtöisyys		
Sivumäärä 48s + liit. 2s.	Kieli Suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liite 1: Teemahaastattelurunko		
Ohjaavan opettajan nimi Sari Miettinen		Opinnäytetyön toimeksiantaja Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 17.11.2014	
Author(s) Anu Kämäräinen		Degree programme and option Civic activities and youth work	
Name of the bachelor's thesis Can anyone hear me? Implementation of customer orientation in Social Pedagogical horse activities from the customer's point of view			
Abstract <p>Social pedagogical horse activities are both preventative and rehabilitative processes to prevent exclusion. It also supports social growth and an individual's well-being. Typical features in social pedagogical horse activities are sense of community, experiments, action and dialogue. The focus of the horse activities is on interaction between a human and a horse and in a stable community where activity takes place. The idea is that through his own experiments an individual can realize new things about himself and about others too.</p> <p>Customer orientation, which means respect for a person's self-determination, is a very important part of social pedagogy. Today customer orientation is also an important part of a working service production. A customer is seen as a supreme commander who can decide if a product is a success or not.</p> <p>In research on social pedagogical horse activities the real realization of customer orientation has been left in the shadows. The purpose of this research was to shed more light on that obscure area. In this research was searched an answer to the question how customer orientation is executed in social pedagogical horse activities from the customer's point of view. The material of the research consisted of five interviews. Two of the interviewed youth were girls and three were boys. The material was collected by using a theme interview.</p> <p>Results of this study showed that young people feel that customer orientation is executed quite well in social pedagogical horse activities. They were aware of the goals, which are given to the horse activities, and they had a possibility to influence what the goals are. Young people could also influence the real action and the evaluation of their own progress. All in all, the young people were happy with their possibilities to influence social pedagogical horse activities.</p> <p>From the material it could be deduced that young people miss a dependable adult who is on their side. Social pedagogical horse activities can be developed to an even more customer orientated direction by involving the customers in planning the horse activities in wider view and by increasing the number of evaluation discussions between a customer and an instructor.</p>			
Subject headings, (keywords) Social pedagogical horse activities, customer orientation			
Pages 48p + app. 2p.		Language Finnish	
URN			
Remarks, notes on appendices Supplement 1: Interview questions			
Tutor Sari Miettinen		Bachelor's thesis assigned by Association of Social Pedagogical Horse Activities	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	MAHDOLLISUUKSIEN HEVONEN	3
3	SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA.....	5
3.1	Kasvattavaa, kuntouttavaa ja ennaltaehkäisevää	5
3.2	Hevostoiminnan juuret.....	6
3.3	Asiakkaat	7
3.4	Asiakaslähtöisyys	7
3.5	Tavoitteellista toimintaa	9
3.6	Sosiaalipedagogiset silmälasit	11
3.7	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan erot ratsastusterapiaan ja tavalliseen hevosharrastukseen	14
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	17
4.1	Tutkimusongelma	17
4.2	Tutkimusotteesta.....	17
4.3	Menetelmänä teemahaastattelu	18
4.4	Haastattelujen toteutus.....	20
4.5	Aineiston käsittely ja analyysi	21
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	25
5.1	”Ilman tavoitteita ei voi kehittyä”.....	25
5.2	”Suunnitellaan ku mennään sinne tallille, että mitä tehhää”	29
5.3	”Siinä on kaks silmäparia arvioimassa”	31
5.4	”Hyödyllistä ja kivaa. Jos sillä mennään, ni kymppi!”.....	34
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	38
	LÄHTEET	45
	TEEMAHAASTATTELURUNKO	49

1 JOHDANTO

Kun minulla oli teininä paha olla, olin vaikka riidellyt vanhempieni kanssa, suuntasin aina ensimmäisenä tallille. Hoitohevoseni pehmoista turpaa vasten oli hyvä antaa itkun tulla ja tilittää omia tuntojaan. Se ei koskaan esittänyt poikkipuolista sanaa, vaan kuunteli kärsivällisesti ja tuuppasi toisinaan kannustavasti olkapäähän, tai laski lohduttavasti päänsä syliini. Hoitohevoseni oli minulle ystävä, johon saatoin aina luottaa.

Opinnäytteeni aiheeksi valitsinkin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan. Aihe kiinnostaa minua henkilökohtaisesti, sillä olen itse ollut nuoresta asti henkeen ja vereen hep-patyttö. Oman kokemusmaailmani – kuten yllä oleva esimerkin – pohjalta uskon vahvasti siihen, että hevonen auttaa jaksamaan, jos itsellä on vaikeaa. Hevosilta olen oppinut erilaisia taitoja, kuten johtajuutta, yhteistyötaitoja ja kärsivällisyyttä. Nykyisten opintojeni keskellä hevoset toimivat minulle lisäksi eräänlaisena henkireikänä, sillä niiden kanssa rentoudun, unohdan turhan stressin ja saan kokea erilaisia asioita ja tunteita laidasta laitaan. Opinnäytteelläni haluan omalta osaltani tehdä tätä hevosten arvokasta työtä ihmisten hyvinvoinnin eteen näkyvämmäksi.

Tulevaisuudessa haluaisin yhdistää ratsastusharrastukseni ja yhteisöpedagogin työnkuvan, sillä näin voisin hyödyntää molempiin osa-alueisiin liittyvää osaamistani. Lisäksi uskon, että yhdistämällä molemmat mielenkiinnon kohteeni työstä tulisi minulle motivoivampaa ja mielekkäämpää, mikä auttaisi jaksamaan työelämässä. Tähän osa-alueiden yhdistämiseen sosiaalipedagoginen hevostoiminta voisi olla yksi mahdollisuus. Siksi halusin tutkia aihetta tarkemmin saadakseni selville, olisiko se juuri sitä, mitä itse haluaisin ”isona” tehdä.

Tässä opinnäytteessä selvitän, miten asiakaslähtöisyys toteutuu sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa asiakkaan omasta näkökulmasta. Aiheeseen päädyin oltuani yhteydessä ja keskusteltuani useampien alan toimijoiden kanssa, sillä heidän puheissaan korostui asiakaslähtöisyyden tärkeys ja se, että sen toteutumisen selvittäminen on jäänyt hevostoiminnan tutkimuksessa katvealueeseen. Tutkimuksen tarve nousee siis suoraan työelämän tarpeesta. Asiakaslähtöisyyden selvittäminen on myös hyvin ajankohtaista, sillä nykypäivänä korostetaan kaikessa palvelutoiminnassa asiakaslähtöisyyttä asiakkaan sitouttamiseksi toimintaan.

Lisäksi tutkimukseni linkittyy osaltaan myös yhteisöpedagogin työkenttään, sillä hevostoiminnassa pyritään tukemaan asiakkaan, monesti juuri nuoren, elämänhallintaa sekä vahvistamaan tämän sosiaalisia taitoja ja minäkuva. Siis täsmälleen samaa, mihin yhteisöpedagogikin työllään tähtää. Tuo Seppälä tukee ajatustani. Hän kirjoittaa, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta soveltuu erinomaisesti nuorisotyön ennaltaehkäiseväksi ja kohdennetuksi korjaavan työn menetelmäksi. Tämä siksi, että nuorisotyön menetelmänä hevostoiminnalla voidaan tavoittaa sellaisia erityistä tukea tarvitsevia nuoria, joita perinteiset nuorisotyön toiminnot eivät tavoita ja jotka eivät koe nuorisotilatoimintaa omakseen. Tällä hän viittaa erityisesti tyttöihin, jotka vetäytyvät sosiaalisista suhteista, sekä tyttöihin, jotka ovat syrjäytymisvaarassa tai jo syrjäytyneet jollain elämän osa-alueella. (Seppälä 2006, 90.)

Myös Leni Palola ja Niina Hyvätti korostavat lisääntyntä tarvetta vaihtoehtoihin työmuotoihin, joiden avulla lapsia ja nuoria voitaisiin auttaa erilaisissa psykososiaalisissa ongelmissa ja ennaltaehkäistä tai katkaista syrjäytymiskierre. Tähän hevonen voisi tarjota erinomaisen mahdollisuuden, sillä hevostoiminta sisältää paljon sellaisia piirteitä, joiden avulla voidaan vahvistaa yksilön kiinnittymistä yhteisöön. (Hyvätti 2005, 20–21, Palola 2003, 78.)

2 MAHDOLLISUUKSIEN HEVONEN

Hevonen on monella tapaa hyvin ainutlaatuinen eläin. Siinä yhdistyy herkkä ja vietiensä ohjaama villihevonen sekä rauhaa rakastava, sosiaalinen ja älykäs kotieläin, joista jokaisella on oma persoona. Ihmisen tehtävänä on oppia tuntemaan tämä upea eläin ja sen erikoispiirteet. (Vepsä ym. 2003, 19, katso myös Hyvätti 2009, 79.)

Ihmiset voivat tuntea syvää kiintymystä lemmikkiään kohtaan ja eläinsuhteen omaavat ovat lisäksi tavanomaista tyytyväisempiä elämäänsä. He kokevat eläinsuhteensa merkityksen sitä tärkeämmäksi omalle tyytyväisyydelleen, mitä läheisempi eläinsuhde on. Eläimen koetaan tukevan psyykkistä hyvinvointia ja myös antavan sosiaalista tukea. Eläinystävillä onkin suuri potentiaali ihmisen arkisen hyvinvoinnin tukemisessa. Huomionarvoista on, että hevosen vaikutus ihmiseen on yhtä suuri, kuin eläinavusteisessa toiminnassa tunnetumpien kissojen ja koirienkin. (Honkanen 2013, 80, 99–109.) Hevosavusteiset palvelut eivät ole Suomessa vielä kovin tunnettu hyvinvointipalveluiden muoto. Silti hevosta käytetään monipuolisesti erilaisissa kuntouttavissa toiminnoissa ja ennaltaehkäisevässä työssä. Sosiaalisena toimintaympäristönä hevostalli voi tarjota myös avaimia syrjäytymisen ehkäisyyn. (Hevonen ihmisen hyvinvoinnin edistäjänä 2011.)

Hevosharrastajien määrä on lisääntynyt voimakkaasti viime vuosina. Harrastajia onkin Suomessa jo yli 200 000. Hevonen liikuttaa lasten ja nuorten lisäksi enenevässä määrin myös aikuisia ja sillä voidaan nähdä olevan merkittävä rooli suomalaisten kunnon edistäjänä. Hevosen merkitys ihmiselle on kuitenkin paljon suurempi. Se antaa ihmiselle mahdollisuuden irrottautua hetkeksi pois arjen hälinästä ja rauhoittua. Tulevaisuudessa hevosella nähdään olevan yhä merkittävämpi rooli ihmisten hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä. Hevonen on myös hyvä kasvattaja, opettaja ja yhteistyökumppani – se ei syrji. Sen kanssa toimiminen vaikuttaa laaja-alaisesti niin ihmisen psyykkiseen kuin fyysiseenkin hyvinvointiin. Hevosen ja ihmisen välinen vuorovaikutus parantaa mm. itsetuntoa, elämänhallintaa ja tunnetaitoja. Toiselle hevonen voi olla keino purkaa hoivatarvetta, toiselle taas keino haastaa itsensä. (Monien mahdollisuuksien hevonen - esite 2013.)

Hevonen auttaa ihmistä jaksamaan vaikeina aikoina. Sen avulla voi oivaltaa muun muassa läsnäolon, tarkoituksellisuuden ja vastuullisuuden arvon omassa elämässään. Esimerkiksi suuri osa ihmisten psyykkisestä pahoinvoinnista johtuu siitä, ettei elämälleen koe olevan merkitystä. Hevosta hoidettaessa saa kokea olevansa tarvittu, sillä hevosen hyvinvointi on itsestä riippuvainen ja tämä voi antaa merkityksen omalle elämälle. Samalla oppii kantamaan vastuuta itsestä ja muista, jotta toiminta olisi turvallista kaikille. (Pitkänen 2008, 38.)

Hevosen voi auttaa esimerkiksi masennuksesta kärsiviä, sillä hevonen ohjaa käytöksellään ihmistä aloitteelliseen tunteiden ilmaisuun ja auttaa unohtamaan negatiiviset ajatukset vaatiessaan ihmistä olemaan läsnä tässä ja nyt. Hevosen ihmistä kohtaan osoittama kiinnostus ja hyväksyvä fyysinen läheisyys auttavat samalla poistamaan huonommuuden tunteita; jollekulle voi olla hyvin ainutlaatuinen ja voimaannuttava kokemus, että joku pitää häntä kiinnostavana. Hevonen myös aktivoi masentunutta henkilöä, sillä hänen on pakko toimia itse, jos mieli hevosen tekemän jotakin, kuten nostavan kavionsa. (Pitkänen 2008, 36–37, katso myös Hyvätti 2009, 78.)

Chris Irwinin (2001, 114–115) mukaan hevoset opettavat ihmisille, että maailma on muutakin, kuin kokoelma erilaisia ”saaliita”, joita metsästää. Aina ei voi tavoitella vain omaa etuaan piittaamatta toimiensa vaikutuksista muihin, vaan tarvitaan tiimityötä. Laumaeläimenä hevonen opettaakin ihmiselle herkkyyttä vuorovaikutuksessa itsensä, muiden ihmisten ja koko ympäristönsä kanssa. Ei tarvitse mesota ja korostaa itseään, vaan oman mielipiteensä voi tuoda myös pehmeästi esille. Pelkillä eleillä voi viestittää toiselle toiveitaan tai tunteitaan, kuten hevonen tekee.

Hevonen voi auttaa ihmistä tekemään suuria muutoksia elämässään, sillä suuren koksensa, voimansa ja herkkyytensä vuoksi se herättää ihmisessä jotain, jonka ansiosta hän voi löytää sisimpänsä. Ihminen voi saada yhteyden tiedostamattomaan osaansa, kuten todelliseen potentiaaliinsa ja pelkoihinsa. Kun omia rajojaan joutuu kohtaamaan hevosten kanssa, oppii tuntemaan itsensä paremmin ja näin on vapaampi jatkamaan elämässä eteenpäin. (Irwin 2001, 159–161.) Nina Hyvätin (2005, 21) mukaan hevosen tarjoamien mahdollisuuksien hyväksikäyttäminen ihmisen auttamiseksi joko ennaltaehkäisevässä tai korjaavassa tarkoituksessa edellyttää kuitenkin aina edes jonkin asteista ihmisen omaa kiinnostusta hevosiin. Ilman halua olla hevosen kanssa sen tarjoamat mahdollisuudet menetetään.

3 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA

3.1 Kasvattavaa, kuntouttavaa ja ennaltaehkäisevää

Ypäjän hevosopisto määrittelee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ensisijaisesti korjaavaksi, lapsille ja nuorille suunnatuksi toiminnaksi hevosten kanssa, johon kuuluvat kaikki erilaiset tallilla tehtävät työt, kuten hevosen harjaaminen ja ruokinta. Toiminnan keskipisteenä on aina hevosen hyvinvointi, jonka kautta yksilön on tarkoitus oivaltaa, mitkä asiat ovat tärkeitä oman hyvinvoinnin rakentumisessa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu siis käytännön tekemisen kautta saatuun omaan kokemukseen. (Ypäjän Hevosopisto 2014.)

Tärkeää on ymmärtää, että kaikki hevosen kanssa tapahtuva toiminta ei ole sosiaalipedagogista hevostoimintaa, vaan sellaiseksi lasketaan talliyhteisössä tapahtuva *kasvatuksellisesti* ja/tai *kuntoutuksellisesti* tavoitteellinen toiminta, joka perustuu sosiaalipedagogiseen viitekehykseen. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnusmerkkejä ovatkin kasvatuksellisuus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. (Seppälä 2006, 89.) Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry täydentää tätä määritelmää kuvaamalla hevostoimintaa syrjäytymisen ehkäisyä sekä sosiaalista kasvua ja hyvinvointia tukevaksi toiminnaksi, jonka lähtökohtana on ihmisen, hevosen ja talliyhteisön vuorovaikutus (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys 2011).

Katri Saastamoinen (2007, 9–10, 14, 21–22) puolestaan kritisoi sitä, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ymmärretty lähinnä lasten ja nuorten kanssa tehtäväksi työksi, jossa painottuvat yhteisöllisyys ja syrjäytymisen ehkäisy. Hänen mielestään käsite tulisi ymmärtää laaja-alaisemmin, sillä sosiaalipedagoginen työ voi kattaa koko ihmisen elämänsäkaaren, ei vain nuoruutta. Sosiaalipedagogisella työotteella voidaan tukea kokonaisvaltaisesti yksilön toimintakykyä eri elämänvaiheissa. Saastamoinen näkee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ennen kaikkea tapana ajatella, ei pelkkänä työmuotona. Toiminnassa hän painottaa elämänhallinnan lisäämistä ja toimintakyvyn tukemista ja nostaa hevostoiminnan erityisiksi kohderyhmiksi huono-osaiset ja sosiaalisista ongelmista kärsivät. Samansuuntaisia ajatuksia on myös Nina Hyvättillä. Hän määrittelee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan siten, että se on ihmisen ikään katsomatta toimintaa hevosen kanssa, minkä tarkoituksena on vahvistaa yksilöä ryhmän jäsenenä. (Hyvätti 2009, 78.)

Itse näen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan niin, että se on tavoitteellista ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa, jossa hevosen avulla yksilö ja ryhmä oppivat uusia taitoja ja syventävät itsetuntemustaan sosiaalipedagogisesti orientoituneen ohjaajan läsnä ollessa. Kaiken ytimessä on hevonen; sen kanssa kommunikoidessaan ja puuhaessaan ihmiset voivat oivaltaa uutta itsestään, muista ja maailmasta.

Tässä tutkimuksessa sosiaalipedagogista hevostoimintaa tarkastellaan asiakkaan näkökulmasta asiakaslähtöisyyden toteutumisen osalta. Tarkoituksena on selvittää, kuinka hyvin asiakaslähtöisyys toteutuu hevostoiminnassa tällä hetkellä tavoitteen asetteluissa, toiminnassa ja arvioinnissa.

3.2 Hevostoiminnan juuret

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on syntynyt 2000-luvun alussa, kun Suomen Ratsastajainliitto (SRL) käynnisti opetusministeriön tukemana ”Ratsastuspedagogia ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä” – kehittämishankkeen. Hankkeen synnyn taustalla oli lisääntynyt huoli lasten ja nuorten pahoinvoinnista ja syrjäytymisestä. Tavoitteena oli kehittää ja tukea hevostoiminnan avulla tehtävää ennaltaehkäisevää ja korjaavaa työtä lasten ja nuorten parissa sekä nostaa talliyhteisöissä tehtävän lapsi- ja nuorisotyön merkitys yhteiskunnalliseen tietoisuuteen. (Koistinen 2005, 1–2.) Seija Okulov (2005) täydentää, että vuonna 2002 Kuopion yliopistossa käynnistettiin ratsastuspedagogiikan ammatillinen täydennyskoulutus, jolla pyrittiin vastaamaan edellä mainitun hankkeen synnyttämään tarpeeseen lisätä talliyhteisöissä tehdyn työn tunnettavuutta ja arvostusta. Koulutus luotiin käytännössä tyhjästä, ainoa valmis asia oli sosiaalipedagoginen viitekehys toiminnan perustana. Pian toiminnan nimi muutettiin sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi, sillä havaittiin, että sosiaalipedagogisista lähtökohdista ponnistavassa toiminnassa on enemmän kyse sosiaalisesti suuntautuneesta kuntoutustyöstä kuin hevostoiminnasta tai ratsastuksesta. Hevonen toimii sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ensisijaisesti välineenä ja kanavana toteuttaa sosiaalista kuntoutusta tietyssä ryhmässä. Näin ollen sosiaalipedagoginen hevostoiminta kertoo terminä paremmin siitä, mikä on koko toiminnan tarkoitus.

Okulov (2005) jatkaa, että ensimmäiset täydennyskoulutuksen käyneet perustivat myös yhdistyksen, jonka tarkoituksena on seurata, edistää ja tukea sosiaalipedagogi-

sen hevostoiminnan kehittymistä ja toimintaedellytyksiä Suomessa. Yhdistys muun muassa järjestää koulutusta, tekee selvityksiä ja antaa lausuntoja. Nykyään tuo yhdistys tunnetaan nimellä Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, joka myös toimii tämän opinnäytteen tilaajana.

3.3 Asiakkaat

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa asiakaskunta on hyvin moninainen. Jenna Orava (2010, 38–41) on havainnut tutkimuksessaan, että asiakkaiden ikähaitari vaihtelee 3 – 75 ikävuoden välillä eli hyvinkin ihmisen elinkaaren laidasta laitaan. Enemmistö asiakkaista kuitenkin on lapsia ja nuoria tai nuoria aikuisia, noin 75 %. Ryhmitäin jaoteltuna asiakkaina on muuan muassa lastensuojelun asiakkaita, ”tavallisia” lapsia, nuoria ja aikuisia, mielenterveys- ja päihdekuntoutujia sekä erityisoppijia. Valtaosaa heistä kuvaa kuitenkin se, että heillä on jonkinlaisia ongelmia omassa pärjäämisessään tai sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Yhdistävänä tekijänä heillä kaikilla esiintyy eriasteisia arjenhallinnan ongelmia. Toisaalta tutkimuksessa nousee esiin sellaisiakin ryhmiä, joille hevostoiminta ei ole soveltuva toimintamuoto, kuten addiktioista kärsivät ja kleptomaanit. Syynä on se, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole terapiaa, vaikka sillä voidaankin vaikuttaa moniin asioihin positiivisesti. Myös paha eläin- tai heinäallergia estää toimintaan osallistumisen.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkaat tulevat mukaan toimintaan oman mielenkiintonsa, huoltajan toiveen, hevostoiminnan ohjaajan omien kontaktien ja asiakassuhteiden kautta tai jonkin erillisen tahon lähettämänä/ohjaamana. Tällainen lähettävä taho saattaa olla koulu, sairaala tai kuntoutuspsykologi, sosiaalitoimi tai lastensuojelu. Toimintaan saatetaan tulla mukaan myös esimerkiksi kehitysvammahuollon, nuorisotoimen tai seurakunnan ohjaamina. (Orava 2010, 41.)

3.4 Asiakaslähtöisyys

Asiakkaan asema on muuttunut viime vuosikymmeninä kaikessa palvelutoiminnassa. Tänä päivänä asiakkaan vaikutus toiminnan tuloksellisuuteen nähdään ratkaisevana: asiakas on se, joka viime kädessä päättää, onko palvelu onnistunut vai ei. Tämän seurauksena esimerkiksi asiakaspalvelu on kehittynyt huomattavasti ja asiakassuhteita

ylläpidetään aktiivisesti sähköisten viestimien avulla. On tullut myös yhä tärkeämmäksi selvittää ja huomioida asiakkaiden mielipiteitä tarjotusta palvelusta ja sen kehittämisestä. (Hellman & Värilä 2009, 22–23, 74–80.) Asiakaslähtöisyyttä voidaan kuvaata myös ihmisoikeuksien, perusoikeuksien ja vapausoikeuksien näkökulmasta. Tämä tarkoittaa asiakkaan arvokkuuden säilyttämistä ja hänen yksilöllisten tarpeidensa ja toiveidensa huomioimista häntä koskevissa päätöksissä. Asiakaslähtöisyyteen kuuluu myös asiakkaan vakaumuksen huomioiminen ja se, että asiakkaalta suostumusta pyydetessä hänelle avataan tarkasti, mihin hän tosiasiallisesti on suostumassa. (Väestöliitto 2014.)

Juha Hämäläisen ja Leena Kurjen mukaan asiakaslähtöisyys eli ihmisen itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen on yksi keskeisimpiä lähtökohtia, jonka tulee toteutua, jotta toiminta olisi aidosti sosiaalipedagogista (Hämäläinen & Kurki 1997, 49). Tämä koskee myös sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Niinpä esimerkiksi toiminnan tavoitteet tulisi asettaa yhdessä asiakkaan kanssa ja asiakkaan pitäisi myös päästä osallistumaan koko toiminnan suunnittelu- ja arviointiprosessiin. Tärkeää on rakentaa aitoon kohtaamiseen eli dialogiin perustuva pedagoginen suhde asiakkaan ja ohjaajan välille: apua ei tarjota ylhäältäpäin, vaan arjen kokemusten ja dialogin kautta luodaan asiakkaalle mahdollisuus kasvuun ja eheytymiseen. (Orava 2010, 77–78, 84–85.)

Orava (2010, 41–42, 50–51, 78–79) jatkaa, että hänen omassa tutkimuksessaan hevostoiminnan tavoitteet asetettiin yksilöllisesti asiakkaan tarpeiden mukaisesti ja lähes aina niitä asettamassa oli hevostoiminnan ohjaajan lisäksi asiakas, sekä alaikäisten kohdalla huoltaja. Lisäksi mukana saattoi olla esimerkiksi opettaja, sosiaalityöntekijä tai kuntoutusohjaaja. Tavoitteiden asettaminen tapahtui siis moniammatillisena yhteistyönä asiakkaan tarpeita kuunnellen. Sen sijaan toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa käytänteet vaihtelivat enemmän. Yhteinen tapa, jolla toiminnan suunnittelun, seurannan ja arvioinnin toteuttaminen asiakaslähtöisesti olisi varmistettu, oli osalla puutteellista. Tämä nähtiin kehittämiskohtana, vaikka pääosin asiakkaan havaittiin pystyvän aktiivisesti osallistumaan näihin prosesseihin.

Hämäläinen ja Kurki toteavat, että toimintamenetelmät vaihtelevat paljon muun muassa sen mukaan, missä kohtaa korjaavan ja ennaltaehkäisevän toiminnan ulottuvuudella liikutaan. Perusperiaate kuitenkin on, että ihmisen itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan ja sosiaalipedagogisten interventioiden avulla halutaan parantaa yksilön ja yhtei-

sön elämänlaatua yhdessä heidän kanssaan niin, että he itse *osallistuvat* kaikkiin prosessin vaihteisiin. Toiminta puolestaan perustuu dialogiin, ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja aitoon kohtaamiseen. (Hämäläinen & Kurki 1997, 48–49.) Näin tulisi olla myös sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, jotta toiminnan tausta-ajatus – sosiaalipedagogiikka – tulisi näkyväksi käytännössä.

Tässä tutkimuksessa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakaslähtöisyyden toteutumista arvioidaankin sen pohjalta, kuinka hyvin asiakas tiedostaa toiminnan tavoitteet ja miten hän voi itse osallistua niiden asettamiseen. Lisäksi asiakaslähtöisyyttä arvioidaan sen osalta, miten asiakas voi vaikuttaa toiminnan suunnitteluun, miten hän voi osallistua edistymisensä arviointiin ja kuinka tyytyväinen hän on vaikuttamismahdollisuuksiinsa kokonaisuutena.

3.5 Tavoitteellista toimintaa

Jenna Orava (2010, 22–25, 41–49) on tutkinut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämääriä ja toteutusta hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana. Tutkimuksessa saatiin selville, että toiminnan lähtökohtia ovat tavoitteellisuus ja toimintaan sitoutuminen. Tavoitteet muodostuvat hevostoimintaan liittyvistä tavoitteista, kuten ratsastuksellisista ja hevosen käsittelyyn liittyvistä tavoitteista, yksilöllistä tavoitteista – esimerkiksi itsetunnon parantaminen ja tunne-elämän tasapainottaminen – sekä sosiaalisen kasvun tavoitteista, kuten luottamuksen lisääminen muihin ihmisiin ja kommunikointitaidot. Tavoitteet pyritään asettamaan asiakaskohtaisesti yleensä monialaisena yhteistyönä ja lopullisena päämääränä toiminnalla on asiakkaan subjektiuden, voimaantumisen ja elämänhallinnan lisääntyminen.

Nuoret itse antavat toiminnalle paljon positiivisia merkityksiä, esimerkiksi itsetunnon ja minäkuvan kohentuminen, tärkeiden ystävyysuhteiden muodostuminen ja koulunkäyntimotivaation paraneminen. Tallinpitäjät puolestaan näkevät hevostoiminnan hyödyiksi muun muassa nuorten yhteisöllisyyden ja muiden huomioon ottamisen lisääntymisen, vastuunkannon oppimisen sekä arkea jäsentävän säännöllisen päivärytmin syntyminen. (Peltomäki 2007, 48–59.)

Se, ettei pysty ratsastamaan, ei ole hevostoimintaan osallistumista rajoittava tekijä, sillä toiminta sisältää paljon muutakin kuin ratsastamista. Pääasiassa se on hevosen

kanssa yhdessä puuhailua. (Salonen 2009, 40.) Käytännössä sosiaalipedagoginen hevos toiminta onkin arkisten talliaskareiden tekemistä yhdessä muiden kanssa. Ruokitetaan, tarhataan, harjataan ja liikutetaan hevosia, puhdistetaan karsinoita ja varusteita ja huolehditaan muutenkin talliympäristön siisteydestä. Tallilla ei meluta ja kiirehditä, ja asiat tehdään säännöllisen päiväjärjestyksen mukaisesti, sillä hevosen tulee voida luottaa siihen, että asiat tapahtuvat aina tiettyyn aikaan ja samalla tavalla. (Hyvätti 2009, 76, 82.)

Hevoselle säännöllinen, tuttu päivärytmi tuo turvallisuutta ja edistää sen terveyttä ja henkistä hyvinvointia vähentämällä stressiä ja häiriökäyttäytymistä. (Vepsä ym. 2003, 40–44, Saastamoinen & Teräväinen 2007, 46, 54, 59.) Ihmisen turvallisuus rakentuu samoista palikoista: johdonmukaisuudesta, ennustettavuudesta ja rutiineista. Säännöllinen päivärytmi, liikunta, lepo, terveellinen ravinto ja ympäristön siisteys tukevat ihmisenkin tervettä kasvua. Sosiaalista turvallisuutta luo puolestaan tieto omasta paikasta ryhmässä, aivan samoin kuin hevoselle oman paikan tietäminen laumassa. Kaikelle tekemiselle löytyy tallilla siis peruste, joka toimii myös ihmisen arjessa. Sosiaalipedagogisesti orientoituneella tallilla yksilö pääsee harjoittelemaan kaikkia edellä mainittuja asioita hevosen kanssa, ja ideana on, että ohjaajan avustuksella hän oivaltaa niiden merkityksen myös omassa elämässään. (Hyvätti 2009, 76–77, 82.) Elämänhallinnan ja elämänhallintataitojen parantaminen onkin yksi sosiaalipedagogisen toiminnan tärkeimpiä tavoitteita syrjäytymisen ehkäisemiseksi (Hämäläinen 1999, 90–91).

Tallilla hevosen kanssa voi harjoitella myös nonverbaalia viestintää, sillä hevonen ei puhu, vaan se kommunikoi ilmein ja elein. Niinpä ihmisen tulisi opetella viestimään tehokkaammin juuri kehollaan, jotta yhteistyö hevosen kanssa tulisi sujuvammaksi. Se on mahdollista esimerkiksi karsinassa harjaamisen ja muun hoidon yhteydessä, perehtymällä hevosen tyypilliseen käyttäytymiseen tarkkailemalla sitä vapaana laumassa tai vaikkapa harjoittelemalla viestintää pyöröaitauksessa, jossa voi pyrkiä saamaan hevosen seuraamaan itseään pienin elein. (Salonen 2009, 36, katso myös Kaimio 2004, 22–29, 100–110.) Ideana on samoin kuin elämänhallintataitojen kohdalla, että hevosen kanssa harjoitellut kommunikaatio- ja vuorovaikutustaidot siirtyvät ohjaajan avustamana asiakkaan ihmissuhteisiin. Pitkällä aikavälillä tavoitteena on, että nuori tai aikuinen oppii tallilla sellaisia taitoja, joiden avulla hän pärjää elämässä: koulussa, ihmissuhteissa ja työelämässä. (Hyvätti 2009, 78–79.)

Moni erityisesti lastensuojelun asiakas tai käytöshäiriöistä kärsivä kaipaa elämäänsä selkeitä rajoja. Hevonen luo niitä ihmiselle ikään kuin luonnostaan koollaan ja käytöksellään. Tallilla sääntöjen noudattamisen tärkeys nousee hyvin näkyväksi, sillä ne on laadittu hevosen hyvinvoinnin ja ihmisten turvallisuuden varmistamiseksi. Siksi asiakkaiden on monesti helppo ymmärtää ja noudattaa tallin sääntöjä, vaikka muualla elämässä sääntöjen noudattaminen tuottaisikin vaikeuksia. (Palola 2003, 87.)

Miettinen (2005, 62–63, ks. myös Hyvätti 2009, 78) täydentää, että sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa – kuten muussakin kuntouttavassa toiminnassa – lähdetään siitä, että vastuu ja vaatimukset vastaavat yksilön kapasiteettia, jotta vältetään turhat epäonnistumiset ja pettymykset. Kuitenkin ajan kuluessa vastuuta tulee voida antaa lisää, jolloin ihminen huomaa onnistuvansa ja pärjäävänsä itsenäisestikin. Vastuun antaminen on myös luottamuksen osoitus, joka toimii voimaannuttavasti. Kun yksilö huomaa, että häneen luotetaan, hän myös haluaa osoittaa olevansa luottamuksen arvoinen. Tunne omasta pystyvyydestä tukee yksilön selviytymistä yhteiskunnassa. Tämä puolestaan tukee positiivisen minäkuvan rakentumista lisäämällä itseluottamusta. Toisaalta elämässä täytyy myös oppia sietämään epäonnistumisia ja pettymyksiä, minkä opetteluun hevostoiminta tarjoaa ohjaajan tukemana hyvät puitteet. Hevosen kanssa kun eteen tulee väistämättä myös epäonnistumisia.

Sosiaalipedagogisen työskentelyn keskeisiin tavoitteisiin kuuluukin itseapua auttaminen ja itsekasvatuksellisuuden herättäminen yksilön omassa elämässä ja heidän yhteisöissään. Lisäksi tavoitteisiin kuuluu yksilön aktivointi ja rohkaisu omien elinolojensa kehittämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen sekä kannustaminen itsensä kehittämiseen. (Hämäläinen & Kurki 1997, 19–20).

3.6 Sosiaalipedagogiset silmälasit

Sosiaalipedagogiikka ei ole minkään tiukasti rajatun ammattiryhmän oppi, vaan kyse on kaikkiin ihmistyön ammatteihin sovellettavissa olevasta ajattelutavasta ja kysymyksenasettelusta. Kyse on siitä, että työn lähtökohtia, tarkoitusta ja toimintamuotoja hahmotetaan sosiaalipedagogisesta viitekehyksestä käsin. Tämä taas tarkoittaa muun muassa huomion kiinnittämistä pedagogisiin näkökulmiin, kun tarkastellaan sosiaalisista ongelmista kärsivien ihmisten arkea ja etsitään ratkaisuja heidän elämänhallin-

tansa ja yhteiskuntaan integroitumisensa tukemiseksi, tai kun ongelmien syntyä halutaan ennaltaehkäistä. (Hämäläinen & Kurki 1997, 18.)

Sosiaalipedagogisessa työssä dialogisuuden ohella korostuvia periaatteita ovat yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Siten nämä kolme elementtiä ovat merkittävässä roolissa myös sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Toimintaympäristöstä ja käytetyistä menetelmistä riippuen nämä piirteet voivat painottua kuitenkin eri tavalla (Hämäläinen 1999, 67.)

Talliympäristössä yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys toteutuvat kuin itsestään, sillä ihmisiä yhdistää yhteinen mielenkiinnon kohde - hevonen – ja kaikki tekeminen kietoutuu jollain tapaa sen ympärille. Tallityöskentely sisältää monipuolisia toiminnan mahdollisuuksia, joiden kautta ihminen voi oppia uutta, hahmottaa fyysisiä rajojaan ja löytää itsestään uusia puolia. Elämyksiä puolestaan syntyy henkilökohtaisten merkityksellisen kokemusten ja niiden reflektoinnin kautta. Tallilla tämä on mahdollista uuden oppimisen ja onnistumisen ilon kautta: hevonen tottelee ihmisen apuja pienen pienten kehonliikkeiden kautta, ongelmatilanteessa oivaltaa tavan saada hevonen tottelemaan ja niin edelleen. Koska hevosen hoitamiseen tarvitaan usein useampaa ihmistä samaan aikaan, vuorovaikutuksellisuus ja yhdessä tekeminen rakentuvat myös luonnolliseksi osaksi tallin arkea. Näin syntyvät yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunteet. (Hyvätti 2009, 77–80, Miettinen 2005, 59, 61, 63.)

Vaikka talli ympäristönä tarjoaa luonnostaan kasvamisen mahdollisuuksia, ei pelkkä tallilla oleskelu ja puuhaaminen tee toiminnasta sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Aina vaaditaan myös kokeneiden, sosiaalipedagogisesti orientoituneiden aikuisten läsnäoloa ja ohjausta. (Pitkänen 2008, 47.) Käytännössä tämä tarkoittaa, että sosiaalipedagogista hevostoimintaa suunnitellaan, ohjataan ja arvioidaan tietoisesti ja tavoitteellisesti sosiaalipedagogisesta viitekehyksestä käsin.

Nina Hyvätti (2009, 78) täydentää toteamalla olevan tärkeää, että kasvatukselliset tavoitteet, kuten elämänhallintataitojen ja itsetunnon kehittäminen, on otettu osaksi tallin jokapäiväistä toimintaa. Myös pyrkimys itsekasvatuksellisuuteen tulee mahdollistaa siten, että nuoret ja aikuiset voivat auttaa ja oppia toinen toisiltaan – kokeneempi opastaa kokemattomampaa – ilman, että kasvattaja on koko ajan holhoamassa. Näissä tilanteissa sosiaalipedagoginen hevostoiminta lähenee yhteisökasvatusta, jossa Hämä-

läisen ja Kurjen (1997, 32) mukaan tavoitteena on nimenomaan herättää yksilöiden itsekasvatuspotentiaali siten, että yhteisö itse kasvattaa jäseniään yhteisvastuuseen ja yhteistoimintaan, vahvistaa yhteenkuuluvuutta ja opettaa yhteiselämän pelisääntöjä.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on pitkälti ennaltaehkäisevää työtä, sillä koskaan ei voi etukäteen tietää, kuka kävijöistä hyötyy toiminnan vaikutuksista. Talleilla käy tuhansia ihmisiä päivittäin. Talliyhteisöön kiinnittyminen takaa heille edes yhden paikan, missä koulu- tai työmenestys ja perhesuhteet eivät määrittele heidän olemistaan ja missä he voivat tehdä jotain mielekästä. Kuitenkin yhä enenevässä määrin sosiaalipedagogista hevostoimintaa tehdään myös kuntouttavassa mielessä vaikkapa koulupedokkaiden, lasten-suojelun asiakkaiden ja mielenterveyskuntoutujien kanssa. Esimerkiksi lastensuojelun asiakkaista on saatu hyviä kokemuksia talliympäristössä, sillä siellä he avautuvat aivan eri tavalla kuin perinteisessä toimistossa. (Hyvätti 2009, 81.)

Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on mahdollisuuksia myös ihmisen psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Katri Saastamoisen (2007, 4–6, 43, 59–60) tutkimustulokset osoittavat, että yhteistoiminta ohjaajan, asiakkaan, hevosen ja muiden ihmisten välillä on avainasemassa toimintakyvyn kasvamisessa. Saastamoinen havaitsi myös, että on tärkeää hyödyntää talliympäristön tarjoamia erilaisia toimintamahdollisuuksia monipuolisesti, sillä vain näin voitiin tukea asiakkaan toimintakyvyn eri osa-alueita kokonaisvaltaisesti. Kriittisenä huomiona hän nostaa esiin sosiaalipedagogisten elementtien ajoittaisen puuttumisen hevostoiminnassa.

Tällä hetkellä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on tekeillä ensimmäinen aihetta käsittelevä väitöskirja Helsingin yliopistoon, jolla pyritään tuomaan esille nimenomaan toiminnan vaikuttavuutta. Väitöskirjan toivotaan todentavan yhteiskunnallisille päättäjille, että interventiomenetelmänä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on suhteessa halvempi, kuin kalliit yksilöterapiat. Tämä puolestaan mahdollistaisi hevostoiminnan saamisen kela-korvattavan kuntoutuksen piiriin ja toisi tärkeälle työlle sen ansaitseman yhteiskunnallisen arvostuksen. (Kjälman 2010, 3–4.)

3.7 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan erot ratsastusterapiaan ja tavalliseen hevosharrastukseen

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa tarkastellessa on syytä tiedostaa, kuinka se sijoittuu suhteessa muuhun suomalaiseen hevostoimintaan, joihin tässä tutkimuksessa lasken ”tavallisen” hevosharrastuksen eli ravi- ja ratsastusharrastuksen, vammaisratsastuksen ja ratsastusterapian. Ravi- ja ratsastusharrastus sekä vammaisratsastus määritellään urheilulajeiksi, sillä niissä myös kilpaillaan, kun taas ratsastusterapia on hevosen avulla tehtävää yksilöllistä kuntouttavaa toimintaa.

Hevosharrastus voi ennaltaehkäistä syrjäytymistä, kuten muutkin harrastukset ja hevonen tarjoaa lisäksi itsessään kasvun mahdollisuuksia ihmiselle. Yleisimmät hevosharrastuksen muodot Suomessa ovat ratsastus ja raviurheilu. Pelkästään ratsastuksen harrastajia on yli 160 000. Ratsastus on liikuntamuotona tasa-arvoinen, luonnonläheinen ja monipuolinen liikuntamuoto, joka sopii lähes kaikille sukupuoleen ja ikään katsomatta. Liikuntalajina ratsastus kehittää muun muassa kehonhallintaa, tasapainoa ja koordinaatiota. Se kehittää myös esimerkiksi vastuuntuntoa ja yhteistyötaitoja eläimen kanssa. Raviurheilulla puolestaan on Suomessa pitkät juuret ja Suomi kuuluukin siinä Euroopan kärkimaihin. Suomessa on myös aktiivista nuorisoravitoimintaa poniravien ja nuorisokerhojen muodossa. Lajista riippumatta hevosharrastuksessa voi asettaa itselleen tavoitteita perustasosta huipputason kilpaurheiluun. (Monien mahdollisuuksien hevonen 2013, Ratsastustietoa 2014, Raviurheilu 2014.)

Vammaisratsastus kuuluu ratsastusharrastuksen piiriin. Se ei ole kuntoutusta tai terapiaa, vaan ratsastusta erityisryhmiin kuuluville. Lajina ratsastus ei eroa erityisryhmien kohdalla muusta ratsastuksesta, mutta opetus, varusteet ja olosuhteet voidaan järjestää tilanteen mukaan sopiviksi. Lisäksi avustajan käyttö tarvittaessa on mahdollista. Tavoitteena on oppia ratsastamaan vamman asettamat rajoitukset huomioiden mahdollisimman hyvin. Vammaisratsastus voi olla samalla tavalla kunto-, hyöty- tai terveysliikuntaa tai kilpaurheilua kuin muukin ratsastusharrastus ja se tarjoaa harrastajille yhtälailla mielenvirkistystä ja elämyksiä. (Vammaisratsastus 2014.)

Ratsastuskouluilla ja hevostalleilla, joissa harrastajat liikkuvat, on jo pitkään tehty kasvatuksellista, ennaltaehkäisevää työtä. Viime vuosina tuota työtä on tehty entistä tietoisemmin. Suomen Ratsastajainliitto on esimerkiksi kirjannut toimintaa ohjaaviin

arvoihinsa yhteisöllisyyden: ”Ratsastus tarjoaa jokaiselle innostavan ja tärkeän yhteisön, johon kuulua.” Lisäksi nuorisotoiminnan toimintaperiaatteissa painotetaan kasvatuksellisuutta osana hevosharrastusta. Sen avulla voi oppia muun muassa vastuullisuutta ja terveellisiä elämäntapoja. Talleilla toimivien aikuisten pitäisi myös tiedostaa oma kasvatusvastuunsa ja roolimallinsa vaikutus lapsiin ja nuoriin. (Ratsastuksen johtavat ajatukset 2008, 4, 9.)

Monilla talleilla tehtävässä työssä onkin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan elementtejä, kuten yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Erottavaksi tekijäksi nousee tavoitteellisuus ja näkökulma. Hevosharrastuksen parissa tavoitteet painottuvat selkeästi esimerkiksi ratsastus- ja hevosenkäsittelytaitojen oppimiseen, kun taas sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tavoitteet painottuvat yksilön sosiaaliseen kasvuun tai kuntoutuksen ja elämänhallinnan tukemiseen. Harrastuksena hevostoiminnan merkitys on lähinnä ennaltaehkäisevä, kun taas sosiaalipedagogisesti toimintaa lähestyessä ongelmia pyritään myös tietoisesti ja tavoitteellisesti korjaamaan. (Orava 2010, 19–20, 42.)

Ratsastusterapia sen sijaan on puhtaasti yksilöllistä tavoitteellista kuntoutusta, jonka tehtävänä on tukea ja täydentää sosiaalisen, kasvatuksellisen, lääkinnällisen tai psykiatrisen kuntoutuksen tavoitteita. Ratsastustaitojen hankkiminen ei ole oleellista, vaan itsensä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kokonaisuuden hallinta. Tavoitteina voi olla esimerkiksi kehon motoriikan kehittäminen tai oman käyttäytymisen hallinta. Ratsastusterapiaa yhdessä hevosen kanssa tekee koulutettu ratsastusterapeutti, joita on Suomessa koulutettu vuodesta 1988. Kela korvaa ratsastusterapiaa lääkinnällisen kuntoutuksen muotona sairausvakuutuslain nojalla, missä ratsastus on tulkittu lähinnä fysioterapiaan verrattavissa olevaksi toimenpiteeksi. Siksi psykiatrinen ratsastusterapia ei kuulu Kelan korvauksen piiriin tällä hetkellä, vaikka hevonen avaa myös mielen lukkoja. Fysioterapiassa hevonen osallistui Kela-korvatusti 937 henkilön kuntouttamiseen vuonna 2012. (Palola 2003, 80–81, Lahtinen 2013, 24–26.)

Ratsastusterapiassa asiakas on jatkuvasti kehollaan, ajatuksillaan ja tunteillaan kosketus- liike- ja tunnevuorovaikutuksessa terapiahevosen ja sen elinympäristön kanssa. Keskeiseksi tekijäksi nousee liikevuorovaikutus: hevosen liike vaikuttaa tunto-, tasapaino- ja liikeaistijärjestelmiin. Ratsastusterapia vahvistaa kehotietoisuutta, joka on lähtökohtana motoriselle ja psyykkiselle kuntoutumiselle. (Ratsastusterapia 2014.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja ratsastusterapian ero on erityisesti siinä, että ratsastusterapia on puhtaasti yksilöllistä, kun taas sosiaalipedagogisessa hevostoiminnan yhtenä tunnuspiirteenä on yhteisöllisyys. Tavoitteet asetetaan molemmissa yksilöllisesti, mutta sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa painottuu yksilön sosiaalinen kasvu ja hänen tukemisensa eri yhteisöissä ja yhteiskunnassa toimimisessa. Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla pyritään korjaavan työn lisäksi myös ennaltaehkäisemään ongelmien syntyä. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys 2011, Ratsastusterapia 2014, ks. myös Hyvätti 2009, 78–79.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusongelma

Tämän tutkimuksen kohteena on sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Erityisesti tarkastelen sitä, kuinka yksi sosiaalipedagogiikan keskeinen tunnuspiirre, asiakaslähtöisyys, toteutuu sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa asiakkaiden itsensä näkökulmasta. Kysymysmuotoon aseteltuna opinnäytetyöni pyrkii vastaamaan seuraavaan tutkimusongelmaan:

1. Miten asiakaslähtöisyys toteutuu sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa asiakkaan näkökulmasta?

Alakysymyksinä, joiden avulla etsin pääongelmaani vastausta, ovat:

- 1.1 Miten asiakas tiedostaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteet?
- 1.2 Miten asiakkaan ääni pääse kuuluviin tavoitteen asettelussa?
- 1.3 Miten asiakas pystyy vaikuttamaan toimintaan?
- 1.4 Miten asiakas pystyy vaikuttamaan edistymisensä arviointiin?
- 1.5 Kuinka tyytyväinen asiakas on vaikutusmahdollisuuksiinsa kokonaisuutena?

4.2 Tutkimusotteesta

Opinnäytetyöni piti alkujaan olla luonteeltaan kvantitatiivinen tutkimus. Tarkoitukseni oli kerätä kyselylomakkeen avulla vastauksia laajalta joukolta eri-ikäisiä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkaita, sillä toimeksiantajani, Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, toivoi saavansa nimenomaan kattavaa, yleistettävissä olevaa tietoa asiakaslähtöisyyden toteutumisesta valtakunnallisesti. (ks. esim. Heikkilä 2010 ja Alkula ym. 1999.) Laatimaani kyselyyn ei kuitenkaan tullut riittävästi vastauksia, jolloin päätin keskusteltuani opinnäytetyöni ohjaajan ja toimeksiantajatahoni edustajan kanssa muuttaa opinnäytetyöni laadulliseksi tutkimukseksi. Tämä oli perusteltua, sillä laadullisissa menetelmiä käytettäessä aineiston koolla ei ole välitöntä vaikutusta tutkimuksen onnistumiseen, vaan keskeiseksi nousee tehtyjen tulkintojen kestävyys ja syvyys. (Eskola & Suoranta 2008, 61–67.)

Laadulliselle tutkimukselle ominainen piirre on, että suositaan ihmistä tiedon lähteenä eli tutkija luottaa enemmän omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittaviensa kanssa, kuin mittausvälineillä hankittavaan tietoon (Hirsjärvi ym. 2007, 160). Omassa tutkimuksessani tämä tarkoitti teemahaastattelun tekemistä ja haastattelumateriaalistani tekemiä tulkintoja ja päätelmiä tulosten pohjana. Lisäksi Hirsjärven ym. (2007, 160) mukaan tutkijan pyrkimyksenä on paljastaa odottamattomia seikkoja. Tällöin lähtökohtana ei ole teorian tai hypoteesin testaaminen, vaan aineiston monitahoinen ja rikas tarkastelu. Se, mikä on tärkeää, nousee esiin tutkittavista, eikä ole tutkijan ennalta määräämää. Laadulliselle tutkimukselle on myös ominaista, että tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä eli tutkimusta toteutetaan joustavasti ja suunnitelmia muutetaan olosuhteiden mukaan.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, toisin kuin tilastollinen, ei pyri tilastolliseen yleistämiseen, vaan siinä on kyse mahdollisuudesta ymmärtää toista ihmistä. Pyrkimyksenä on kuvata ja ymmärtää jotain tiettyä ilmiötä, tapahtumaa tai toimintaa mahdollisimman tarkasti ja näin antaa sille teoreettisesti kestävä tulkinta. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 68, 85.) Eskola ja Suoranta (2008, 15–17) puolestaan tuotavat esille, että laadulliselle tutkimukselle on tunnusomaista, että siinä korostuu tutkittavien oma näkökulma. Tällöin tutkija pyrkii tuomaan tutkimansa ilmiön esiin sellaisena, kuin se on tutkittavien silmin – tai tässä tapauksessa sanoin. Tarja Heikkilän (2010, 16–17) mukaan kysymysmuotoon aseteltuna laadullinen tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin miksi, miten ja millainen.

4.3 Menetelmänä teemahaastattelu

Omaksi aineistonkeruumenetelmäkseni tässä tutkimuksessa valikoitui lopulta teemahaastattelu. Teemat haastatteluun valitaan tutkimuksen viitekehykseen eli tutkittavasta ilmiöstä jo tiedettyihin asioihin ainakin löyhästi tukeutuen. Mitä tahansa ei voi kysyä, vaan haastattelijä pyrkii määrätietoisesti saamaan merkityksellisiä vastauksia tutkimusongelmansa mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 75.) Itselläni selkeä tutkimusongelma alakysymyksineen ja jo aiemmin laatimani kyselylomake vastauksinen nostivat esiin sellaisia aihe-alueita eli teemoja, jotka liittyivät mielestäni keskeisesti asiakaslähtöisyyden toteutumiseen. Näitä olivat esimerkiksi mahdollisuus vaikuttaa toiminnan tavoitteisiin ja arviointiin. Niinpä minun oli varsin helppo rakentaa teema-

haastattelurunkoni näiden osa-alueiden pohjalta. Alustaviksi teemoiksi haastatteluissa keskusteltaviksi valikoituivat tavoitteen asettelu, vaikuttaminen, edistymisen seuranta, arviointi ja tyytyväisyys.

Kyselylomake siis toimi kohdallani eräänlaisena esitutkimuksena teemahaastatteluille. Sirkka Hirsjärvi ja Helena Hurme (2001, 26–33) toteavatkin, että monesti kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus nähdään liian jyrkkärajaisina ja toisiaan poissulkevinä, vaikka niillä olisi erinomaiset mahdollisuudet myös täydentää toisiaan. Ensin voidaan käyttää tilastollisia menetelmiä aineiston keruussa ja näin löydettyjä mielenkiintoisia tapauksia tutkitaan sitten tarkemmin laadullisin menetelmin. Juuri näin toimin omassa tutkimuksessani. Olisi myös mahdollista, että saadut vastaukset eivät vastaisikaan tilastollisen tutkimuksen teoriaa ja siitä johdettuja oletuksia, ja siksi niitä haluttaisiin selvittää laadullisesti tarkemmin.

Teemahaastattelussa korostuu haastateltavien oma elämysmaailma ja se, kuinka he itse määrittelevät kokemansa tilanteet ja asiat. Teemahaastattelu siis nostaa ihmisten omat tulkinnat ja merkitykset keskeisiksi ja huomioi sen, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa haastateltavan ja haastattelijan välillä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48, Tuomi & Sarajärvi 2012, 75.)

Haastattelemalla pääsin suoraan kontaktiin hevostoiminnan asiakkaiden kanssa, ja koin juuri suoran kontaktin tärkeäksi saadakseni riittävän monitasoista ja rikasta aineistoa. Muita etuja, joita teemahaastattelulla sain, olivat mm. vastausten selventäminen ja syventäminen lisäkysymysten avulla sekä mahdollisuus moniin suuntiin viittaavien vastausten analysointiin. (ks. Hirsjärvi & Hurme 2001, 34–35, Hirsjärvi ym. 2007, 200–201.)

Menetelmänä teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu eli se on avoimen ja lomakehaastattelun välimuoto. Siinä edetään tiettyjen keskeisten, etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Kaikkia kysymyksiä ei kuitenkaan välttämättä esitetä jokaiselle haastateltavalle ja kysymysten järjestys saattaa vaihdella paljonkin. Myös kysymysten sanamuoto saattaa vaihdella haastattelusta toiseen. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–48, Tuomi & Sarajärvi 2012, 75.) Omissa haastatteluissani etenin väljästi laatimaani haastattelurunkoa mukaillen. Tarkistin kyllä

aina haastattelun lopuksi, että jokaista teemaa oli käsitelty, mutta niiden järjestys ja kysymysmuodot vaihtelivat haastattelusta toiseen.

Haastattelutilanteessa haastattelijalla on mukanaan etukäteen laadittu teemahaastattelurunko. Rungossa olevat teemat jakautuvat kolmeen eri tasoon: yläteemoina ovat lähinnä aihepiirien nimet, toisella tasolla ovat teemaa tarkentavat apukysymykset, joiden avulla varsinaista teemaa saa pilkottua pienemmäksi ja helpommin vastattavaksi sekä kolmannella tasolla hyvinkin yksityiskohtaiset pikkukysymykset. Pikkukysymyksiä käytetään, jos ylempien tasojen kysymykset eivät tuota riittävää vastausta. Teemarunгон tehtävänä on varmistaa, että kaikista teemoista tulisi keskusteltua jokaisen haastateltavan kanssa, vaikka teemat painottuisivatkin eri tavalla eri haastateltavilla. Avainasemassa onkin haastateltava: hän saa päättää, mitkä teemoista ja kysymyksistä ovat sellaisia, että hän pystyy niihin vastaamaan ja kuinka laajasti. Haastattelijan tehtäväksi jää luoda tilanteesta mahdollisimman keskustelunomainen, jotta haastateltava vapautuisi kertomaan mielipiteistään ja kokemuksistaan mahdollisimman vapaasti. (Eskola & Vastamäki 2007, 35–37.) Omissa haastatteluissani haastateltavani innostuivat keskustelemaan valitsemistani teemoista vaihtelevasti, mikä näkyy haastattelujen keston melko suurenakin hajontana. Heissä oli myös eroja siinä, kuinka tarkasti he ylipäättään halusivat ja osasivat kuvata asiakaslähtöisyyden toteutumista omassa elämässään.

4.4 Haastattelujen toteutus

Aloitin haastateltavien etsimisen kesäkuussa 2014. Haastateltavikseni valikoitui etsintöjen jälkeen yhteensä viisi pohjois-savolaista, kahdessa eri sijaishuoltokodista asuvaa nuorta. Molemmissa sijaishuoltokodeissa hevoset asuvat samassa pihapiirissä ja niiden hyvinvoinnista huolehtiminen on osa nuorten arkea. Haastateltavistani jokainen myös osallistuu erillisiin hevostoimintatuokioihin, joita sijaishuoltokodeissa järjestää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydentävän lisäkoulutuksen käynyt ohjaaja. Iältään nuoret ovat 12 – 16 vuotiaita. Kolme haastatelluista on poikia (H2, H4 ja H5) ja kaksi tyttöjä (H1 ja H3).

Haastateltavien valinnassa minulla oli kriteerinä, että heillä tuli olla omakohtaista kokemusta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta nimenomaan asiakkaana vähintään muutaman kuukauden ajalta. Näin he osasivat vastata tutkimusongelmaani, eli pystyi-

vät kertomaan omasta näkökulmastaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakaslähtöisyydestä. Sen sijaan haastateltavien iällä tai sukupuolella ei ollut väliä, mutta pyrin saamaan haastateltaviksi eri-ikäisiä ja eri sukupuolia edustavia henkilöitä, jotta haastatteluaineistostani tulisi mahdollisimman rikas ja monipuolinen. Tuomen ja Sarajärven (2012, 86) mukaan haastateltaviksi tuleekin valita harkiten sellaisia henkilöitä, joilta oletetaan saatavan parhaiten tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Kun valinnan kriteerit ilmenevät tutkimusraportista, voi lukija itse päätellä, onko haastateltavien valinnan harkinnanvaraisuudessa ja sopivuudessa onnistuttu.

Haastateltavien etsinnässä käytin apuna toimeksiantajani, Sosiaalipedagogisen Hevostoimintayhdistyksen yhteyshenkilöä, joka osasi vinkata minulle kotiseudultani pohjois-savosta löytyvistä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan harjoittajista. Löydettyäni sijaishuoltokodit, joissa haastateltaville asettamani kriteerit täyttyivät, olin näihin paikkoihin yhteydessä sähköpostitse ja puhelimitse. Molemmissa asiaani suhtauduttiin positiivisesti, ja he lupasivat selvittää asiakkaidensa kiinnostusta haastatteluun.

Ensimmäisestä sijaishuoltokodista löytyi loppujen lopuksi kolme innokasta nuorta haastateltavaksi. Heistä kaksi oli tyttöjä ja yksi poika. Haastatteluajankohdaksi sovin laitoksen ohjaajan kanssa juhannuksen jälkeisen sunnuntain. Haastattelin kaikki kolme nuorta samana päivänä. Yhdessä haastattelussa minulla meni aikaa parista kymmenestä minuutista tuntiin. Haastattelut nauhoitin haastateltavien suostumuksella koulusta lainaksi saamallani nauhurilla. Tallentaminen kuuluukin Hirsjärven ja Hurmeen (2001, 92–93) mukaan teemahaastattelujen luonteeseen, sillä vain näin saadaan aikaan mahdollisimman luonteva ja vapautunut keskustelu, kun haastattelija pystyy keskittymään kuuntelemiseen, eikä kirjoittamiseen.

Loput kaksi haastateltavaa löytyivät toisesta pohjois-savolaisesta sijaishuoltokodista soittamalla ja haastatteluajankohta sovittiin samoin tein. Kyseisessä paikassa vierailin elokuun puolenvälin tietämällä, ja molemmat haastateltavani olivat poikia. Heidän haastattelemiseensa minulla meni noin puoli tuntia per henkilö. Myös nämä haastattelut nauhoitin, tällä kertaa älypuhelimien nauhurisovelluksella.

4.5 Aineiston käsittely ja analyysi

Haastattelujen jälkeen litteroin äänitallenteet heinä-, elo- ja syyskuun 2014 aikana eli purin ne nauhoituslaitteista tietokoneelle kirjoittamalla ne puhtaaksi Microsoft Word -ohjelmaan. Tämän tein käytännössä sanasta sanaan – tarkkuudella, mikä oli varsin hidasta. Toinen vaihtoehto olisi ollut tehdä litterointi valikoiden esimerkiksi teema-alueiden mukaisesti, mutta pelkäsin, että tällä tavalla hukkaisin oleellisia kohtia aineistosta. Litteroinnin tarkkuudelle ei ole ylipäättään olemassa yksiselitteistä ratkaisua, vaan se riippuu muun muassa tutkimusongelmasta. (ks. Hirsjärvi & Hurme 2001, 138–140.) Litteroitua aineistoa minulle kertyi yhteensä kolmisen tuntia, mikä oli puhtaaksi kirjoitettuna 41 A4-sivua.

Jo litteroinnin aikana ja sen jälkeen aloin lukea aineistoa läpi useaan otteeseen saadakseni siitä hyvän kokonaiskuvan ja saadakseni näin kiinni aineistosta esiin nousevista kiinnostavista seikoista. Tulostin myös puhtaaksi litteroidut tekstit, jotta pystyin tekemään alleviivauksia ja näin merkitsemään mielestäni tutkimusongelmani kannalta oleellisia kohtia. Tämä onkin aineiston varsinaisen analyysivaiheen ensimmäinen kohta: tutkija pyrkii tavoittamaan haastatteluiden olennaisen sisällön. Tämä ei onnistu ilman huolellista lukemista, ja koko analyysin onnistuminen onkin kiinni siitä, kuinka hyvin tutkija tulee tutuksi aineistonsa kanssa. (ks. Hirsjärvi & Hurme 2001, 142–143.)

Varsinaiseksi analyysimenetelmäksi valitsin aineiston purkamisen teema-alueittain. Teemoittelulla tarkoitetaan sitä, että analyysissa keskitytään sellaisiin aineistosta esiin nouseviin piirteisiin, jotka ovat yhteisiä useammalle haastateltavalle. Teemoittelussa on tärkeää huomioida, että esiin nousseet teemat perustuvat aina tutkijan omiin tulkitoihin haastateltavien kertomuksista. On siis epätodennäköistä, että haastateltavat ilmaisivat asiansa täysin samoin sanoin. Tutkija vain koodaa tulkintansa perusteella vastaukset samaan luokkaan. Esimerkiksi vastaukset ”Mä oon aikalailla ite vaikuttanu siihen, millasii mun tavoitteet on” ja ”Mä oon kertonu, et pitäs jollai tavalla tyylii stressii saada lievitetty” olen koodata luokkaan ”Asettaa itse tavoitteensa.” (ks. Hirsjärvi & Hurme 2001, 173.)

Koska aineiston keruuvaiheessa olin käyttänyt menetelmänä teemahaastattelua, oli haastatteluaineisto varsin helppoa pilkkoa eri teemoihin, sillä haastattelun teemat tarjosivat itsessään jäsennystä aineistoon. (kts. Tuomi & Sarajärvi 2012, 93, Hirsjärvi & Hurme 2001, 173.) Kuitenkin tekemiäni merkkikortteja lukemalla huomasin, että osa haastatteluissa käyttämästäni teemoista yhdistyi vastauksissa ja näin päädyin jakamaan

aineistoni tulososiossa seuraaviin teemoihin, jotka kytkeytyvät asiakaslähtöisyyteen: tavoitteet toiminnassa, toimintaan vaikuttaminen, edistymisen seuranta ja arviointi sekä koettu tyytyväisyys.

Käytännössä teemoittelu voidaan toteuttaa kolmella eri tavalla. Ensimmäisessä hyödynnetään erilaisia tietokoneen tekstianalyysiohjelmia ja toisessa tietokoneen leikkaa ja liitä – toimintoja ilman erillistä analyysiohjelmaa. Kolmas vaihtoehto on tehdä teemoittelu kokonaan ilman tietokonetta pahvisilla merkintäkorteilla. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 141–143.)

Itse tein teemoittelun kokonaan ilman tietokonetta merkkikorttien avulla. Annoin jokaiselle haastateltavalle oman numeron (H1 – H5) ja numeroin myös tekstistä esiin nousevat teemat. Tulostamani haastatteluaineiston leikkasin alleviivauksieni pohjalta erilaisin pätkiin (=kortit) ja samalla poistin alleviivaamattomat pätkät, jotta jäljelle jäi vain tutkimusongelmani kannalta oleellinen sisältö. Merkitsin jokaisen kortin oikeaan yläkulmaan siinä käsitellyn teeman numeron ja vasempaan kulmaan haastateltavan numeron. Lisäksi jokaisen haastateltavan samaa teema-aluetta käsittelevät vastaukset kokosin samalle kortille. Tämä tuntui minulle luontevimmilta ratkaisulta, koska pystyin konkreettisesti pirstomaan tutkimusongelmani palasiin ja myöhemmin kokoaamaan ja yhdistelemään näitä palasia uudella tavalla. Samalla pystyin myös pyörittelemään eri ratkaisuvaihtoehtojani konkreettisesti käsissäni. (ks. Hirsjärvi & Hurme 2001, 141–143.) Itselleni käsin tehtävät toiminnot konkretisoivat ja avaavat opittavaa asiaa parhaiten. Tämä analyysi- ja tulostavaihe ajoittui tutkimuksessani syyskuusta marraskuulle 2014.

Vaikka teemoittelu ja aineiston koodaaminen muodostettuihin teemoihin on olennainen osa analyysia, se ei ole kuitenkaan analyysin lopullinen tavoite. Kyse on vain välivaiheesta. Tarvitaan teemojen yhdistelyä eli synteesiä, jonka tavoitteena on löytää muodostettujen luokkien välille säännönmukaisuutta tai samankaltaisuutta. Synteesien tehtävänä on myös koota yhteen tutkimuksen pääseikat ja kirkastaa vastaukset tutkimusongelmiin. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 147–150, Hirsjärvi ym. 2007, 224–225.)

Tutkijan oman ajattelutyön ja ymmärtämisen osuus on yhdistelyvaiheessa merkittävä, sillä löydetty yhteydet olisi pystyttävä ymmärtämään myös teoreettisesti. Näiden yhteyksien pohjalta tehdään myös johtopäätöksiä, joissa tutkija pohtii saatujen tulosten

merkitystä tutkimusalueellaan, mutta myös laajemmin yhteiskunnassa. Lopullisena tavoitteena on ymmärtää tutkittua ilmiötä kattavasti ja luoda sellainen teoreettinen näkökulma, johon luokiteltu aineisto voidaan sijoittaa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 147–150, Hirsjärvi ym. 2007, 224–225.) Omaa aineistoani olen pyrkinyt yhdistelemään ja tulkitsemaan laajemmassa merkityksessä tutkimukseni johtopäätökset ja pohdinta – osiossa. Pohdintaosiota olen tehnyt osin päällekkäin tulososion kanssa loka- ja marraskuun 2014 aikana siten, että kokonaisuudessaan tutkimusraporttini valmistui marraskuun loppupuolella 2014.

Lopuksi on hyvä muistaa, että laadullinen tutkimus on aina tulkinnanvaraista. Niin tutkija itse, tutkittava, kuin tutkimusraportin lukijakin tulkitsevat tehtyä tutkimusta tai sen yksittäisiä osa-alueita hieman eri tavalla, sillä jokainen havaitsee ja tulkitsee asioita omasta kokemusmaailmastaan käsin. Tämä tulosten moninkertaisuus tutkijan olisi hyvä pyrkiä huomioimaan tulkintoja tehdessään. (Hirsjärvi ym. 2007, 224 – 225.) Esimerkiksi tässä tutkimuksessa oma myönteinen suhtautumiseni sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan saattaa vaikuttaa tekemiini tulkintoihin, vaikka olen pyrkinyt puolueettomuuteen.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä osiossa esittelen tutkimukseni tuloksia eli nuorten omia kokemuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakaslähtöisyyden toteutumisesta. Tulokset esitellään teemoittain. Kursivoidut osiot tuloksissa ovat lainauksia nuorten puheista haastattelussa. Lainauksien tehtävänä on tuoda nuorten oma ääni kuuluviin ja tehdä lukijalle näkyväksi, mihin tulokseni pohjautuvat. (ks. Eskola & Suoranta 2008, 175.)

5.1 ”Ilman tavoitteita ei voi kehittyä”

Nuoret tiedostavat yleisesti ottaen hyvin, millaisia kasvun ja kehityksen mahdollisuuksia ja näihin liittyviä tavoitteita heillä on sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Toisaalta ikä näytti vaikuttavan tiedostamisen tasoon, sillä nuorin, 12-vuotias haastateltavani, osasi kertoa minulle lähinnä ratsastuksellisista tavoitteistaan. Vaikka koitin lisäkysymysten avulla onkia selville, olisiko hänellä muunkin laisia, omaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä tavoitteita, ei hän kertonut tällaisista tavoitteista juuri mitään. On kuitenkin oletettavaa, että muutaman vuoden kuluttua tämä nuorinkin haastateltava alkaa hahmottamaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia myös kasvunsa tukemisessa. Vanhemmat nuoret nimittäin osasivat kertoa minulle jo hyvinkin yksityiskohtaisesti, miksi he toimintaan osallistuvat ja mitä hyötyä siitä on heille. Kinnusen ym. (2009, 21) mukaan varhaisnuoruudessa eli 12 – 15-vuotiaana nuoren ajattelutaidot kehittyvätkin merkittävästi. 12-vuotiaana nuoren ajattelu voi olla vielä varsin konkreettista ja parhaiten ymmärrettäviä asioita, jotka ovat aistein havaittavissa. Kuitenkin abstrakti ajattelu vahvistuu ja nuori alkaa hahmottaa tulevaisuutta paremmin tässä ikävaiheessa. Myös kriittinen ajattelu kehittyy voimakkaasti.

”No ei nyt oikeen (ole muita tavoitteita), että koittaa nyt kisata ja semmosta.” (H2)

”No se itsehillintä on kyllä kehittynyt. Jos joku nyt koulussa rupee ärsyttämään, ni emmä välttämättä siitä ihan heti hermostu, toisin ku vaikka pari vuotta sitte. Mulla saattoi ihan pienestäkin, että mä sit rupesin mäkättämään takasin. Mut en mä tänä vuonna kyllä oo sellasta tehnyt, ainakaan vielä. Enkä toivottavasti teekkään” (H5)

Kaikki haastattelemani nuoret ovat yhtä mieltä siitä, että he pystyvät itse vaikuttamaan varsin hyvin siihen, millaisia tavoitteita heille asetetaan sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Toisin sanoen he kokevat pystyvät asettamaan tavoitteensa pitkälti itse.

Tähän ei vaikuta nuoren ikä, aiempi hevostausta tai kokemus sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, vaan kaikilla on samanlaiset mahdollisuudet saada äänensä kuuluville. Asetetuista tavoitteista tosin näkyy se, että kaikki nuoret eivät vielä ikänsä puolesta tiedosta erilaisia kasvun mahdollisuuksia, joita toimintaan liittyy. (vrt. Kinnunen ym. 2009, 21.)

Joka tapauksessa enemmistö haastateltavista kertoo sanovansa omatoimisesti ohjaajalleen, mitä hän tahtoo toiminnalla saavuttaa. Toisaalta suurimmalla osalla nuorista ohjaaja on myös kysynyt heiltä, millaisia tavoitteita heillä on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan suhteen, jolloin nuoret ovat pohdinnan jälkeen kertoneet tarpeistaan. Vaikuttaa siis siltä, että ohjaajalla on merkittävä rooli taustavoimana ja ajatusten herättelijänä nuorten tavoitteiden asettelussa. Ajatukseeni yhtyvät Heini Lesojeff ym. (2013, 109), joiden mukaan kasvatustaitoihin kuuluu olennaisesti kyky osata esittää nuorelle kysymyksiä, joilla keskusteluyhteys saadaan auki. Tärkeää on osata myös vaihdella kommunikointityyliään, jotta jokainen nuori tulee kohdatuiksi omana itsenään. Nuoret kokevat tavoitteet ja ylipäänsä tavoitteellisuuden sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tärkeäksi, jotta voi kehittyä ja toiminnasta olisi aidosti hyötyä heidän omaan tilanteeseensa.

”No on kysytty, että mitä tavoitteita tahot. Sit ne kirjataan ylös tonne kansioon, että tämmöstä tavoitetta on, ja sit aletaan siltä pohjalta teemmään sitä asiaa yhdessä eteenpäin. Hevosen kanssa, tai ilman. -- Ilman tavoitteita ei voi ihmene oikeestaan ees kehittyä hevostoiminnassa.” (H4)

”Mä oon aikalailla ite vaikuttanu siihen, että (mitä tavoitteita minulla on). Se vähän riippuu, mutta yleensä mä just niinku sanon, että haluaisin johonkin tiettyyn rueta enemmän perehtymään. Että mä aika paljon ite sanon siitä ratsastuksenohjaajalle. -- Kyllä se kuuntellee.” (H1)

Ohjaaja voi myös itse asettaa nuorille konkreettisia tavoitteita, mutta se tapahtuu yhteistyössä heidän kanssaan. Tavoitteista keskustellaan ja yhdessä mietitään, millaisia kehitystarpeita nuorella olisi sillä hetkellä. Tämä osaltaan tukee ajatustani siitä, että ohjaajan rooli tavoitteiden asettelussa on ennen kaikkea olla ajatusten herättelijä ja taustavoima, joka auttaa nuorta huomaamaan itselleen tärkeitä asioita. Se, että ohjaaja pyrkii keskustelemaan ja huomioimaan nuoren näkökantaa kertoo myös yhdestä sosiaalipedagogiikan tärkeimmästä tunnuspiirteestä, dialogisuudesta. Kyse on siitä, että vuorovaikutussuhde ohjaajan ja nuoren välillä on avoin ja molemminpuolinen. Näin

molemmat saavat vaikutteita toisiltaan, mikä mahdollistaa kasvamisen. (Hämäläinen & Nivala 2008, 149.)

Ohjaaja saattaa asettaa myös pienempiä välitavoitteita, jotka auttavat nuorta matkalla kohti päätavoitettaan. Harva nuori kuitenkaan tiedostaa, mitä nämä välitavoitteet ovat, sillä vain yksi haastatelluista osasi kertoa, millaisia välitavoitteita hänellä on hevos-toiminnassa. Sen sijaan yksikään nuori ei ollut sitä mieltä, että tavoitteen asettelussa olisi mukana muitakin tahoja, kuten vanhempia, sosiaalityöntekijöitä tai kouluja. Tämä on yllättävää, sillä esimerkiksi Jenna Oravan (2010, 41–42) tutkimuksen valossa oli oletettavaa, että tavoitteen asettelu tapahtuisi moniammatillisena yhteistyönä nuoren, ohjaajan ja vaikkapa huoltajien tai sosiaalitoimen välillä.

”No tietysti yhteiskunta ympärillä (asettaa tavoitteita). Mut ei hevostoiminnassa. Hevostoiminnassa varmaan se mun hevostoiminnan pitäjä, ni hän varmaan asettaa jonkinlaisia tavoitteita, mutta hän on niin kiltti persoonaa, että ei oo mitää kovia tavoitteita. Että esimerkiksi tavote on se, että tänään pystyt ottaa hevosen kaviot ilman, että pelkää niitä kavieria tai muuta vastaavaa.” (H3)

”Mmm, no ratsastuksenope on mun lisäksi ehkä ainut (joka asettaa tavoitteita), mut me käyään niitä silleen yhdessä. -- Se on se iso tavote, mutta niinku mennään silleen askel kerrallaan. Se on hyvä, koska se ois mulle aika iso nousu, jos yhtäkkiä pitäis joku tietty tehä.” (H1)

Nuorten tavoitteissa oli paljon samankaltaisuuksia ja yhdistäviä tekijöitä. Tavoitteet oli jaettavissa kolmeen eri osa-alueeseen: hevostoimintaan liittyvät tavoitteet, yksilöllisen kasvun tavoitteet ja sosiaalisen kasvun tavoitteet. Neljä viidestä nuoresta kertoi itsellään olevan erilaisia yksilöllisen kasvun tavoitteita, kuten itsehillintä ja väkivallattomuus, motoriset taidot kuten tasapaino, stressin säätely tai keskittyminen. Sosiaali- seen kasvuun liittyvistä tavoitteista kertoi myös neljä haastatelluista. Kaksi mainitsi kommunikaatiosuhteiden parantamisen ja kolme luottamussuhteiden rakentamisen. Yksittäiset tavoitteet ovat pitkälti samankaltaisia, kuin Jenna Oravan (2010, 41–51) aiemmin tekemässä tutkimuksessa ja siksi olen päättänyt käyttämään samaa tavoitteiden luokittelua kuin hän. Yhtenevyys vahvistaa luokittelun pätevyyttä ja kuvastaa hyvin asiakkaiden tavoitteiden monikerroksellisuutta.

”Varmaan se tasapaino. Se on kyllä jo aika hyvä, mutta vielä pitäis parantaa. --- Pystyn enemmän nytte esim hyppäämään ja menemään kovemmin sillä hevosella. Joskus mä jouduin menee ihan sillee hitaasti,

mut nyt me mennää aika lujaa välillä. Ja sitte just se mun hermostuminen, että en hermostus nii herkästi.” (H1)

”Tuo itsehillintä on ollu tällä hetkellä nytte. Että ei nyt ihan joka päivä olis jossai tämmösessä pienessä nujakassa mukana. Joskus on ollut selasta taipumustaki siihen. Lisäksi me on harjoteltu tämmöstä hevosen ja ihmisen välistä suhetta. Et miten sitä voi kasvattaa ja sit tämmöstä johtajuutta. Et miten voi tulla hyväks johtajaks hevoselle, et saa sen luottamuksen ja toisinpäin.” (H4)

Yhteistä kaikille viidelle nuorelle olivat suoraan hevostoimintaan liittyvät tavoitteet, sillä jokainen mainitsi haluavansa kehittyä ratsastajana, kehittää jotain ratsastuksen osa-aluettaan tai parantaa hevosaitojaan. Tämä on tietysti luonnollista, sillä hevosen kanssa toimiminen on keskeinen osa sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Nuorten on helpoin hahmottaa juuri hevostoimintaan liittyviä tavoitteita, sillä ne näyttäytyvät konkreettisina toimintojen, kuten laukannoston, pohkeenväistön tai hevosen satuloimisen oppimisena. (vrt. Orava 2010, 43–44.)

”Ku mä en oo ikinä ennen irti laukannu. Et sellasia pieniä vahinkopätkiä kyllä oon, mut en sen enempää. Mutta ois nyt tarkoitus, et seki nyt sit onnistus ihan tarkoituksella. (H4)

Hevosten herkkyyys vuorovaikutuksessa on yksi asia, joka opettaa nuorta kuuntelemaan hevosta. Tämä puolestaan parantaa sosiaalisia taitoja myös ihmisten keskuudessa ja tukee yksilön yhteiskunnallisia toimintaedellytyksiä. (Hyvätti 2009, 78–79.) Tämä näkyy omassa tutkimuksessani siinä, minkä nuoret kertovat olevan hevosissa ja sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa se ”juttu”, joka on auttanut heitä saavuttamaan tavoitteitaan. Tärkeimmiksi nousivat, että hevosen kanssa voi harjoitella juuri vuorovaikutusta ja luottamussuhteen rakentamista samalla tavalla, kuin toisen ihmisen kanssa ja että hevosten kanssa toimiessa joutuu monesti auttamaan muita, jolloin oppii huomioimaan muita ihmisiä paremmin. Hevonen myös kohtelee kaikkia tasavertaisesti. Myös tässä ikä oli ratkaisevassa asemassa, sillä vain vanhemmat haastateltavani osasivat kuvailla näitä vaikuttavuuden syitä omassa elämässään. (vrt. Kinnunen ym. 2009, 21.)

”Kun hevoset periaatteessa vaikuttaa... Mitä hevosten kanssa oppii, ni se on sama ihmisten keskuudessa. -- Ni mä sanoin, että mä haluan oppia rentouttaa hevosen, silee et meil on ollu hevosen rentoutuksia. Sillee et hierotaa hevosta ja näin pois päin. Mun oma tavote siinä oli se, että mä oppisin luottamaan, ja mä oppisin saamaan luottamusta muilta” (H3)

”Ne ei luokittele ihmisiä sillä tavalla. Se on ehkä auttanu. On siinä varmaan vielä se, että siinä oppii, ettei aina vaan ajattele itteensä. Että siinä pitää välillä auttaa. Oppii siihen, että auttaa muita. -- Välitin minä muista, mutta en ehkä niin paljoo (ennen). Tai välitin minä läheisistä ja kavereista ja näin, mutta... Nyt ehkä tulee huomioitua paremmin, no ei nyt ventovieraita, mutta ei niin hyviä ystäviä ja kavereita.” (H5)

5.2 ”Suunnitellaan ku mennään sinne tallille, että mitä tehhää”

Siihen, mitä tallilla käytännössä tehdään, nuoret pystyvät vaikuttamaan usealla eri tavalla. Jokainen heistä kertoo, että yleensä he kertovat ohjaajalleen oma-aloitteisesti toiveistaan toiminnan suhteen. Toiveita esitetään lähinnä kyseisen päivän hevostointakerralle, ei niinkään pitemmällä tähtäimellä. Nuoret osallistuvat siis yksittäisten toimintakertojen suunnitteluun yhdessä ohjaajan kanssa, mutta eivät suunnitteluun laajemmassa merkityksessä. Nuoret kokevat ohjaajan kuuntelevan heidän toiveitaan pääosin hyvin, sillä heidän toiveensa toteutuvat useimmiten osana päivän ohjelmaa. Nuoret luottavat lisäksi siihen, että ohjaaja loppujen lopuksi tietää, mikä missäkin tilanteessa on järkevintä. Toisaalta sosiaalipedagogiseen ajatteluun kuuluu, että asiakkaan pitäisi pystyä osallistumaan koko prosessiin myös suunnittelun osalta. (ks. Hämmäläinen & Kurki 1997, 48–49.) Myös asiakaslähtöisyyden näkökulmasta nuoren näkökulma tulisi huomioida, kun häntä koskevia päätöksiä tehdään (Väestöliitto 2014). Kun suunnitellaan nuoren osallistumista ja toimintaa sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, koskevat tehdyt päätökset mitä suurimmassa määrin juuri häntä, ja siksi nuoren pitäisi pystyä vaikuttamaan suunnitteluun kokonaisuudessaan.

”Tavallaan molemmat pyrkii siihen, että molemmat antaa omia semmoisia (ideoita). Mutta yleensä se ohjaaja on sitte sanonu, että mitä. Tai se tietää ehkä enemmän hevosista ja musta ihmisenä ja ratsastajana, ni sit se ylleesä sannoo, mitä kannattaa tehdä ja näi. Kun nyt ensi kertaa lähetää vaik sit laukkaamaan.” (H4)

”No suunnitella yleensä aina just ku mennää sinne tallille, että kenen kanssa ratsastetaa vai ratsastetaanko ollenkaa, tai ajetaanko kärryillä tai jotaki. Esimerkiks mä halusin kokkeilla ratsastaa sillee niinku sivuluisussa, ni sit se (ohjaaja) opetti. Minä en kyllä ennää tarkalleen muis- ta, miten se menikää...” (H2)

Toimintaa yksittäisille hevostoimintakerroille suunniteltaessa ohjaaja huomioi nuorten kertomusten mukaan kulloisenkin päivän tilanteen. Suunnitelmia ei lyödä etukäteen lukkoon, vaan niitä muokataan joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla. Tämä tarkoittaa nuoren ja hevosen tunnetilojen huomioon ottamista ja herkkyyttä huomata nii-

den muutoksia nopeasti. Myös tämä kertoo osaltaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakaslähtöisyyden toteutumisesta. Se kun tarkoittaa asiakkaan arvokkuuden vaalimista ja hänen yksilöllisten tarpeidensa huomioon ottamista (Väestöliitto 2014). Esimerkiksi jos nuori vaikuttaa levottomalta, epävarmalta tai stressaantuneelta, mikä heijastuu hevoseen, ohjaaja voi muuttaa päivän ohjelmaa siten, että ratsastuksen sijaan vain harjataankin hevosta, tai seurailaan sen tekemisiä laitumella. Tällä tavalla toimien voidaan pienentää kohonnutta onnettomuusriskiä, sillä ison eläimen kanssa toimiessa turvallisuus on aina otettava ensimmäisenä huomioon.

”No ei siinä oo itseasiassa mitää isoja palavereja. Että joka päivä, ku meillä alkaa tallitunti, ni hän (ohjaaja) kysyy mitkä on fiilikset, mitä lähiaikoina on tapahtunut ja ootsä tänää valmis menee ratsaille vai et. Jos mä sanon et oon, ni se ei oo vieläkkää varmaa, et ne mennää ratsaille, vaan ensin me ollaan hevosen kans vähä aikaa. -- Että siinä katotaa kummankin jaksamista. Ja jos esim hevosen hoidossa musta tulee pieniä viitteitä, et mä en uskalla, ni sit tehää sillä tavalla, että vasta tallitunnin lopussa, ni otetaa pari raviaskelta. Et ei mennä laukkaa ollenkaa.” (H3)

Nuorilla on kokemuksia myös ristiriitatilanteista, joissa he ovat eri mieltä ohjaajan kanssa siitä, mitä tallilla tehdään. Nuori esimerkiksi haluaisi ratsastuksen aikana laukata, mutta ohjaaja sanoo, ettei se onnistu. Nämä tilanteet pyritään ratkaisemaan yhdessä keskustelemalla ja kompromisseja tekemällä. Tärkeää on, että ohjaaja perustelee nuorille, miksei jotain asiaa tehdä nyt, ja että sen toteuttamiseen on mahdollisuus ehkä myöhemmin. Tällöin nuorille jää tunne, että heitä kuitenkin jollain tavalla kuunnellaan ja heidän toiveensa huomioidaan. Asiakaslähtöisyys näkyy tässä siten, että ohjaaja kunnioittaa nuorta ja huomioi hänet yksilöllisesti, vaikka asioista ollaan eri mieltä. (ks. Lesojeff ym. 2013, 21–24.) Ristiriidat pyritään myös ratkaisemaan yhdessä. Lisäksi ohjaaja kyseenalaistaa nuoren itselleen haitalliset teot tai mielipiteet. Kun tämä tehdään loukkaamatta nuoren persoonaa, säilyy asiakaslähtöisyyteen liittyvä arvostava ja kunnioittava suhtautuminen nuoreen. (Lesojeff ym. 2013, 62.) Haastatteluissani tämä näkyy siten, että nuoret tiedostavat, että aina kaikkia heidän toiveitaan ei ole mahdollista toteuttaa ja että ne eivät välttämättä ole järkeviä. Ristiriidoista on siis aidosti keskustelu.

”Kyllä se aina tulee vastaa, yleensä. Jos kysyy sillee asiallisesti ja näi. -- Kyllä se yleensä ainaki perustelee, että miks näin ei nyt tehä. Ei se vaan sano, et näin ei nyt tehä ja sillee. Ei ne noin tee. Perustelee sen asian. Ja sit ehkä joku toinen päivä vaikka voi jottai taas tehä.” (H5)

”Kyllä mä pystyn jonkin verran vaikuttaa, et mua kuunnellaan.. Mut se on sit eriasia, et kaikki ei oo aina mahdollista. Esimerkiks jos mä pyytäsinkin nytte, että lähetään laukkaamaan ja esteitä, ni mä tiään että mun omat jutut tulee siinä vastaan. Mut jos mä silti haluaisin niin ja sanosin sen (että haluan laukata ja hypätä esteitä), ni kyllä se niinku tulis punastaa korttia heti. Koska kaikki tietää, ettei kumpikaa, hevonen eikä minä, olla siihen vielä valmiita nii nopeesti.” (H3)

Haastatteluista ilmenee toisaalta, että ristiriitatilanteissa osa nuorista ei ole ihan varmoja, onko ohjaaja heidän puolellaan vai ei. Tällä tarkoitan sitä, että nuori ei täysin luota siihen, että ohjaajan tekemä ratkaisu on oikeudenmukainen ja että sillä tarkoitetaan vain hyvää, eikä tarkoitus ole suinkaan kiusata. Tällaisissakin nuorten näkökulmasta epävarmoissa ristiriitatilanteissa he kyllä kertovat yleensä tekevänsä ohjaajan määräämät tai pyytämät tehtävät, mutta hiukan pitkin hampain. Yksi haastatteluista mainitsee, että tällaisessa tilanteessa riitelystä ei ole mitään hyötyä, sillä vaaditun homman joutuu joka tapauksessa suorittamaan ennemmin tai myöhemmin.

”No kyllä se (ohjaaja) joskus kuuntelee. Joskus jotai pientä riit... sana-harkkaa sillä tulee, mut kyllä se nyt pääsääntöisesti varmaan ihan hyvää tarkoittaa. Luulisin. -- Kyllä mä sit varmaan meen tekemään sen, mutta mä koitan mahdollisimman nopeesti hoitaa ne hommat. Aina ei tuu nii huolellisesti tehtyä, mutta pitäs yrittää.” (H5)

”Jos se tilanne alkaa kehittyä semmoseks, et esim vaikka nyt minä alkaisin ättäröimään tai huutamaan ja näi, ni sitä sit jatketaan. Et jossei sillo onnistu se ratsastaminen, tai se hevosen muu liikuttaminen, ni sitte sitä ruetaan siirtämään aina seuraavalle päivälle, Jos silloinkaa ei onnistu, ni sit siirretään taas. Et joka päivä otetaan uudestaan se asia. Et siinä ei tavallaan kumpikaan osapuoli hyödy. Et kannattaa aina sillo, ku se on sulle annettu se tehtävä, ni kannattaa tehdä se.” (H4)

5.3 ”Siinä on kaks silmäparia arvioimassa”

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuvat nuoret, joita haastattelin, kertovat kaikki, että he käyvät erilaisia arviointikeskusteluja ohjaajansa kanssa. Noissa keskusteluissa ohjaaja kyselee nuorelta, miten tämä on omasta mielestään edistynyt, onko nuori huomannut muutoksia itsessään ja onko ilmennyt uusia tarpeita toiminnan suhteen. Nuori saa siis mahdollisuuden kertoa oman näkemyksensä siitä, miten hän on kehittynyt ja oppii samalla arvioimaan itseään ja omaa toimintaansa, mikä on tärkeä taito. Nuorisolain hengessä nuoria siis kuullaan heitä koskevissa asioissa myös arvioinnin osalta sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. (Nuorisolaki 72/2006.)

Kun nuori on kertonut oman arvionsa, ohjaaja antaa oman näkemyksensä siitä, kuinka nuori on hänen mielestään edistynyt asettamiensa tavoitteidensa suuntaisesti ja kuinka sitoutuneesti tämä on ollut toiminnassa mukana. Nuorten mielestä on hyvä, että arviointi tapahtuu näin molempien näkökulmat huomioiden, sillä se antaa laajemman kuvan omasta edistymisestä. Arviointikeskustelujen myös koetaan sujuneen hyvin, ilman suurempia ristiriitoja. Ohjaajan antama arvio on yleensä samansuuntainen nuoren oman arvion kanssa.

Luonteeltaan arviointikeskustelut ovat hyvin keskustelunomaisia ja pääasiassa ne suoritetaan luontevasti toimintakertojen yhteydessä. Kuitenkin vain yhdellä nuorista näitä keskusteluja on lähes joka toimintakerran päätteeksi, muilla selvästi harvemmin ja epäsäännöllisemmin. Kuitenkin parhaimmat hyödyt saavutettaisiin jatkuvan arvioinnin periaatteella. Tällöin ohjaaja juuri keskustelemalla ja kysymyksillä herättelee nuoren omaa ajattelua, mutta ei vain satunnaisesti, kuten tällä hetkellä, vaan jokaisella toimintakerralla. Samalla vahvistettaisiin nuoren luottamusta omiin havainnointikykyihinsä, ja kannustettaisiin häntä tekemään havaintojensa pohjalta johtopäätöksiä ja muuttamaan toimintaansa näiden johtopäätösten perusteella. Jatkuvaan arviointiin kuuluu siis ajatus nuoren ohjaamisesta yhä analyyttisempaan itsearviointiin. (ks. Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet 2009.)

”Käydään me keskustelujaki. Keskustellaan, että miten on niinku edistynyt ja näi. Saattaa se (ohjaaja) kysellä siitä asiasta, että mitä mieltä ite oot ja tämmöstä just. -- Sitte se voi lopuksi vaan sanoo, että miten sen mielestä. Ihan niinku sovussa me siinä keskustellaan, yleensä. -- Melkeinpä joka kerta meillä on (niitä keskusteluja). Ainaki sillo ku se oikee ohjaaja on, ja muutenki.” (H5)

”Jutellaan kaikkee miten on mennyt ja sitte kysytään näistä tavoitteista. Et ootko edennyt nyt vaikka tässä itsehillinnässä. Että onko huomannu mitään merkittävää muutosta tai tämmöstä. -- Ehkä pari kertaa kuussa (on arviointikeskusteluja). -- Siinä on sitte se kaks taas. Sitä että on kaks silmäparia. Että mä huomaan erillä lailla ja toinen huomaa sitte ulkoisesti mun kehitystä. Ehkä saattaa joskus tulla ristiriitatilanteita, mutta ei ylleesä. Molemmat puhuu asiat puhtaaks. Ylleeesä on ollu semmosta hyvin... hyvin sujunu.” (H4)

Keskustelujen lisäksi edistymistä seurataan myös kirjallisesti. Yleensä kyseessä on jonkinlainen seurantavihko, jota ohjaaja täyttää nuoren mielipiteen huomioiden. Käytännössä ohjaaja kirjoittaa joko yksittäisestä hevostoimintakerrasta tai laajemmasta kokonaisuudesta vihkoon – mitä tehtiin, miten meni ja niin edelleen – ja nuori saa

päättää, onko teksti hänen mielestään oikein, vai muokataanko sitä. Nuorilla on siis mahdollisuus vaatia ohjaajaa korjaamaan asioita kirjallisesta arvioinnista, jos he ovat sitä mieltä, että ohjaaja on ilmaissut jonkin asian väärin. Tässä näkyy hyvin asiakaslähtöisyyden toteutuminen sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, sillä nuorilla on aidosti mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten heidän kehityksensä näyttäytyy ulkopuolisille.

”No siis joka ratsastuskerran jälkeen kirjataan sinne vihkoon. Ainaki näin mä oon ymmärtäny. Ainaki se mun ohjaaja, ni se ylesä kirjaa sinne vihkoon. Mutta kyllä täällä pari työntekijää, jotka on tähän hevostointintaan keskittyny, ni neki myös kirjottaa jottai ylesä aina sen jälkeen ku ollaa oltu. -- No siis se kirjottaa sen jutun eka, mut sit se tulee kysymään, että ootko nyt tätä mieltä, vai haluatko, että tätä korjataan.” (H5)

Raportoinnit eivät ole jokaisen nuoren mielestä kuitenkaan vain hyvä juttu, vaan yksi nuorista suhtautui niihin epäluuloisesti. Hän koki, että raporttia kirjoittaessaan ohjaaja kuitenkin loppupeleissä pelaa sijaishuoltokodin aikuisten pussiin ja kirjoittaa sinne jotain, mikä antaa hänestä vääristyneen kuvan muille. Toisaalta hänellä oli taustalla selkeästi useampia ja vaikeampia sijoituksia, kuin muilla nuorilla, joten se voi osaltaan selittää hänen epäluuloaan aikuisten raportointiin.

Vaikka nuoren luottamus aikuisiin oli varauksellista, hän halusi oppia luottamaan ja hän kertoi myös kaipaavansa aikuisten läheisyyttä. Tässä näkyy hyvin se, että jokainen nuori tarvitsee ympärilleen luotettavia, välittäviä aikuisia. Mannerheimin lastensuojeluliiton mukaan jokainen lapsi ja nuori tarvitseekin rinnalleen aikuisia, joiden kanssa voi muodostaa lämpimän, vastavuoroisen ja kestävä ihmissuhteen. Jokainen tarvitsee myös hyväksyntää ja turvallisia rajoja. (Kasvatus ja kasvatustietoisuus 2014.) On ilmeistä, että varsinkin, jos nuorella on taustallaan ongelmallisia aikuissuhteita, kuten tällä haastateltavallani, tulee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan kiinnittää erityisen paljon huomiota luottamussuhteen rakentamiseen nuoren kanssa.

”Noo, siinä on tämä ohjaaja, ni hän kirjottaa siitä ja kertoo aina aikuisille, miten tallitunnit on menny. Mutta ku aikuiset on täällä vähän niinku se päättävä puoli, ni niille pitää olla enemmän mielin kielin ku meille nuorille. -- Mut eihän siitä kirjeteta rapsoi erityisemmi, jos mä toimin hyvin. Ainoastaan siitä, jos mä toimin huonosti, ni kirjetetaa rapsoi. Ni sen takii rapsoista tulee yleensä väärentyny kuva.” (H3)

Haastattelemillani nuorilla on pääosin hyvät valmiudet arvioida omaa toimintaansa ja kehittymistään hevostoiminnassa. He osaavat peilata edistymistään hyvin omiin tavoitteisiinsa ja antaa käytännön esimerkkejä siitä, kuinka edistyminen näkyy heidän arjessaan. Nuorista voi myös havaita, että heillä on jonkinlainen käsitys heihin kohdistuvan arvioinnin kriteereistä, sillä kun pyydän heitä kuvailemaan omaa edistymistään, he nostavat heti esille muutoksia omassa käyttäytymisessään tai toiminnassaan, samoin kuin muita itseensä liittyviä asioita, ei niinkään itse hevostointaan liittyviä asioita. Tosin myös tällä osa-alueella – kyvyssä hahmottaa arvioinnin kriteerejä ja tehdä itsearviota – on nuorten iällä merkitystä. Vanhemmat haastateltavistani kykenivät huomattavasti syvällisempään ja tarkempaan arviointiin, kuin nuorimmainen. Taustalla tässäkin on nuoren ajattelun ja kriittisyyden kehittyminen. (vrt. Kinnunen ym. 2009, 21.)

”No varmaan se, että osaan paremmin toimia ryhmässä. Jos ryhmä vaikuttaa surkee... tai siis niinku aluks ehkä heikolta, ni oon pyrkiny sitä ryhmähenkeä kohentamaan siinä ryhmässä. Että tavallaan otan sit sen johtajuuden omii käsiin ja alan siltä pohjalta johtamaan sitä (ryhmää). Että tilanteen vaatimin keinoin.” (H4)

5.4 ”Hyödyllistä ja kivaa. Jos sillä mennään, ni kymppi!”

Nuoret ovat kokonaisuutena hyvin tyytyväisiä siihen, miten ohjaaja kuuntelee heitä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ja kuinka hyvät vaikutusmahdollisuudet heillä on omien tavoitteidensa asetteluun, toimintaan ja oman edistymisensä arviointiin vaikuttamisessa. Nuorten näkökulmasta heitä kuullaan siis hyvin heitä koskevissa asioissa (Nuorisolaki 72/2006). Hevoset ja tallitunnit koetaan tärkeiksi, ja toiminta hyvin mielekkääksi. Kouluarvosanalla sanottuna kukaan ei antaisi vaikutusmahdollisuuksilleen alle kahdeksikkoa, mikä on hyvä tulos. Kiinnostavaa ja hevostoiminnan kannalta erittäin positiivista on, että yksi nuori mainitsee, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja kuuntelee häntä paremmin, kuin perhekodin muut aikuiset. Hevostoiminnassa hänen mielipiteensä sentään pyritään ottamaan huomioon ja toteutetaan se, mikä voidaan.

”Hyödyllistä ja kivaa. Jos niillä mennään, ni kymppi! Koska hevoset on mun henki ja elämä. -- Mmm, oon mie itse asiassa aika tyytyväinen (mun mahdollisuuksiin vaikuttaa), että varmaan jos arvosanalla pitäis sanoo, ni ehkä noin ysi puol. Että mä oon hirveen tyytyväinen siihen, et miten

mä saan niinku laittaa niitä omia mielipiteitä ja omia toiveita siihen toimintaan.” (H1)

”No ehkä viis. Tai on se kymmenen, että kyllä minä voin siihen ratsastamiseen vaikuttaa ihan hyvin. Tai et kyllä mä oon tyytyväinen siihen, miten se ohjaaja kuuntelee mua.” (H2)

Monet asiat hevostoiminnassa saavat kiitosta nuorilta. Erityisen tyytyväisiä ollaan ohjaajiin. Heidät koetaan mukaviksi, päteviksi ja he osaavat opettaa hyvin. Myös se nousee esille, että ohjaaja osaa asettaa vaatimukset sopivalle tasolle. (vrt. Miettinen 2005, 62–63.) Nuori ei koe joutuvansa liian tiukoille, mikä lisää luottamusta ohjaajaan ja näin koko toimintaan. Huomionarvoista on, että nuoret osaavat arvostaa nimenomaan ohjaajan sosiaalipedagogista työtettä. Sitä, että toiminnan taustalla on muutaakin, kuin pelkkien ratsastustaitojen oppiminen. Ohjaajalla onkin merkittävä asema sosiaalipedagogisen hevostoiminnan onnistumisessa ja mielekkyydessä nuorten näkökulmasta.

Tämä kertoo siitä, että on tärkeää, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja on käynyt alan täydennyskoulutuksen, vaikkei sitä toiminnan harjoittamiseen vielä vaaditaakaan. (ks. Okulov 2005.) Hämäläisen ja Nivalan (2008, 217) mukaan ammatillisen kasvattajuuden roolien ja niiden edellyttämien ammatillisten valmiuksien hallinnan kannalta onkin välttämätöntä, että tehtäviin valmistava koulutus on asianmukaista. Yhdellä ja samalla koulutuksella ei toisaalta ole mahdollista vastata koko pedagogisen ihmistyön kentän tarpeisiin, sillä se on jakautunut niin monenlaisiin erityistietoa ja –osaamista sisältäviin osa-alueisiin. Tämä mielestäni puolustaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen asemaa ja sitä, että koulutus tulisi olla käytynä, ennen kuin toimintaa voi alkaa harjoittaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan nimikkeellä.

”Ikinä ei tarvi vaatia itteltäsä liikoja. Mun ohjaaja on just siinä hyvä, ettei hän ikinä vaaji liikoja. -- Mä en tuu muitte tuntipitäjien – kahen muun – kanssa toimeen, koska heillä tavote ei oo koskaan ollu tulla hevosen kanssa toimeen, vaa heillä on ollu tavoitteena se, että nuori opetaan ratsastamaan. Ni mä en tuu heijän kaa toimeen, koska mulla on aivan eri tavoitteet ku heillä ja he ei pysty hyväksyy sitä mun tavoitetta. Tai ehkä joo pystyy, mut kun ne ei oo koulutettuja siihen. Ne oon koulutettu vaan siis hevosen kanssa ratsastamiseen ja tällaseen, mutta ei mihinkään sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan.” (H3)

Lisäksi nuorten kertomuksista ilmenee, että he arvostavat erityisesti niitä hevostoimintakertoja, jolloin he saavat olla kolmisin hevosen ja ohjaajan kanssa ja nauttia ohjaajan jakamattomasta huomiosta. Vaikuttaa siis siltä, että nuorille yhteisöllisyys ei ole toiminnassa tärkein tekijä, vaikka se yksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnuspiirteistä onkin. (ks. Hämäläinen 1999, 62–63.) Vastaavasti Orava (2010, 62–64, 80) ja Miettinen (2005, 59, 61) ovat havainneet omissa tutkimuksissaan, että yhteisöllisyyttä ei hyödynnetä yhtä paljon sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteuttamismuodoissa, kuin toiminnallisuutta ja elämyksellisyyttä, mikä voi osaltaan vaikuttaa nuorten kokemukseen.

”Mä tykkään mun opettajasta. Välillä meitä on muutama nuori siinä ja välillä on minä yksin sen ohjaajan kanssa. Se on tosi kiva, että välillä mennään ihan keskennä. Saa kaiken huomion.” (H1)

Muita asioita, joihin nuoret ovat tyytyväisiä, on mahdollisuus osallistua sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan ylipäättään, sillä se nähdään aidosti hyödyllisenä omalle kehitykselle. Eläimellä, tässä tapauksessa hevosella, nähtiin olevan merkittävä rooli toiminnan mielenkiintoisuudessa ja onnistumisessa. Tanja Honkasen (2013, 84–90) tutkimus vahvistaa tätä ajatusta: eläinystävät koetaan hyvin tärkeiksi omassa elämässä ja eläinystävä myös tukee fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Lisäksi nuoret mainitsevat tyytyväisyyden kohteikseen muun muassa hyvät puitteet toiminnalle, kuten maneesi, kentät ja maastot, sekä toiminnan ilmaisuuden itselleen. Kiinnostavana yksityiskohtana yhden pojan vastauksista ilmenee lisäksi se, että hän on tyytyväinen siihen, ettei tallitunteja ole liian usein.

”No mä oon tyytyväinen siihen, että sitä (sosiaalipedagogista hevostoimintaa) on mahdollista järjestää ylipäättään, koska jos täällä ei olis hevostoimintaa, ni oon aika varma, että tääl ei edettäis paljo yhtää. Koska mun entisissä paikoissa, ku siel ei ollu eläimiä tai muuta, ni ei siel edetty yhtää. Mä oon erittäin useessa paikassa käynyt, ja tota, tuntuu että tää on ehkä kaikista paras tähän mennessä.” (H3)

”Et jos on jotai muuta, ni tympii lähtee sinne, mut kyl sinne aina tulee lähettyä, jos pitää lähtee. Välil on ihan mukavaaki. -- (Olen ihan tyytyväinen,) koska ei sitä kovin montaa kertaa oo tarvinnu mennä tonne tallille. Ehkä kerran viikkoon, kaks. Ei se nyt kovin paljoo silleen. Emmä kyllä välttämättä haluais käyä useemmin. Tai jos mä haluan, ni sit mä ehotan.” (H5)

Vaikka yksi haastatelluista ei kaipaakaan enempää hevostoimintaa, nousee oikeastaan ainoaksi kehityskohteeksi nuorten, lähinnä tyttöjen puheissa juuri se, että he haluaisivat osallistua toimintaan useammin. Kerta viikossa tai kahdessa ei riitä alkuunkaan, vaan kehittyminen koetaan hitaaksi, koska asioita ehtii unohtaa ja hevosia tulee ikävä. Sen sijaan pojat eivät tuo esille mitään erityisiä toiveita sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittämiseen liittyen. Kysyttäessä seuraa vain pitkä hiljaisuus ja lopulta toteamus, ettei tiedä.

”Just se, että mulla tälläki hetkellä on ollu varmaan puol kuukautta väliä tällä koko toiminnalla. Se on nyt ku on kesä, ni on vähän vaikeempi. Mut taas kouluaikoinaki, ni se oli kerran viikossa. Ni kerkee unohtaa aika paljon siinä viikon aikana. -- Siis ne perusohjeet unohtuu. Ehkä mä pyytäisin enemmänki sellasta, että pääsis useemmin sinne (sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan).” (H3)

Asiakaslähtöisyyteen ja nuorten kanssa toimimiseen liittyen nuorilla on viesti kaikille aikuisille, jotka työskentelevät heidän kanssaan. Haastateltavani toivovat, että aikuiset muistaisivat katsoa nuoressa pintaa syvemmälle, ja selvittää, miksi tämä käyttäytyy jollain tietyllä tavalla. He painottavat, ettei nuori käyttäydy huonosti ilkeyttään, vaan monesti kyseessä on jonkin lainen avunpyyntö, tai ainakin signaali aikuiselle, että jotain on sattunut. Jos aikuinen ymmärtää etsiä syytä nuoren käytökselle, voidaan todellisiin ongelmiin päästä käsiksi ja korjaamaan niitä.

”Nuori ei käyttäydy huonosti sen takia, et hän haluais, vaan sen takia, että joku pakottaa häntä. Se ei yleensä oo ihminen, vaan se on joku tunnetila. Kaikkeen on jokin syy. Vaikka sillä hetkellä näyttää, et mua vaan ärsyttää, että mä en halua osallistua yhteisiin tehtäviin, esimerkiksi mä en halua rueta keräämää jotai kukkasia jotai juhannusjuttuja varte, ni siinä saattaa oikeesti olla takana joku sellane, et mua on haukuttu pari päivää sitte.” (H3)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Seuraavissa kappaleissa esitän tärkeimmät tutkimustulokseni tiivistetysti sekä pohdin niiden merkitystä sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle ja hieman yleisemminkin nuorisotyölle. Esitän myös muutamia jatkotutkimusideoita ja pohdin tutkimukseni luotettavuutta.

Nuoret tiedostavat omat tavoitteensa varsin hyvin sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Ikä tosin vaikuttaa tiedostamisen tasoon siten, että nuorimmalla, 12-vuotiaalla, muiden kuin hevostoimintaan liittyvien tavoitteiden tiedostaminen on vielä haastavaa. Syynä tähän on, ettei nuoren ajattelu ole vielä kehittynyt yhtä pitkälle kuin vanhemmilla. (ks. Kinnunen ym. 2009, 21.) Nuoret myös pystyvät oman kokemuksensa mukaan asettamaan tavoitteensa pitkälti itse, ohjaajan kanssa niistä keskustellen. Yllättävää oli se, että nuoren mukaan tavoitteiden asettelussa ei ole mukana muita tahoja, kuten vanhempia tai lähettävää tahoa, vaikka Oravan (2010, 42) tutkimuksen valossa olin näin olettanut.

Itse mietin paria eri vaihtoehtoa tuloksen syiksi. Voisiko olla niin, että sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta puuttuvat tarvittavat yhteistyöverkostot tavoitteiden asettamiseen monialaisena yhteistyönä? Koska toiminta ei vielä ole kela-korvattua, asiakkaalla ei automaattisesti ole lähettävää tahoa, vaan moni hakeutuu toimintaan myös itsenäisesti (ks. Orava 2010, 41 ja Martin-Päivä 2014, 93–97). Lisäksi paljon työtä tehdään ennaltaehkäisevästi, jolloin työ ei niinkään kohdistu yksittäiseen nuoreen, vaan koko talliyhteisöön (ks. Hyvätti 2009, 81 ja Orava 2010, 82). Tai vaikuttiko tulokseen se, että kaikki haastattelemani nuoret asuvat sijaishuoltokodissa? Kiinnostavia kysymyksiä, jotka jäävät avoimiksi. Näiden tiimoilta voisikin tehdä jatkotutkimusta.

Nuoret voivat vaikuttaa käytännön toimintaan tallilla kertomalla ohjaajalle omia ideoitaan ja toiveitaan. Ohjaaja pyrkii toteuttamaan näitä toiveita mahdollisuuksien mukaan, ja hän myös perustelee nuorille, jos jokin asia ei onnistu. Ohjaaja pyrkii siis ottamaan asiakkaansa tarpeet aidosti huomioon, eikä vain toimi itsevaltaisesti. Hämäläinen ja Nivala (2008, 207–208) puhuvatkin kommunikointitaidosta, joka edellyttää kasvattajalta kykyä kuunnella nuorta aktiivisesti ja tuoda omat näkökantansa esiin siten, että nuori ne ymmärtää. Mielipiteensä on pystyttävä perustelemaan uskottavasti ja nuorelle ymmärrettävästi. Lesojeff ym. (2013, 60) taas puhuvat arvokkaasta koh-

taamisesta, jolloin nuori kohdataan omana ainutlaatuisena itsenään ja tasa-arvoisena arvostelu- ja keskustelukykyisenä kumppanina. Tässä valossa voidaan todeta, että ohjaajat toimivat sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa aidosti sosiaalipedagogiikan hengessä dialogisuuden osalta. (vrt. Hämäläinen & Kurki 1997, 49.)

Kuitenkin nuoret pääsevät mukaan toiminnan suunnitteluun vain yksittäisiä hevostointakertoja tarkasteltaessa, ei niinkään laajemmin koko sosiaalipedagogisen hevostoiminnan suunnittelua katsottaessa. Ottamalla nuoret aktiivisemmin mukaan koko toiminnan suunnitteluun, heidät voitaisiin saada sitoutumaan tavoitteisiinsa ja toimintaan vielä voimakkaammin ja tehdä toiminnasta samalla entistä asiakaslähtöisempää. Kyse on nuoren omasta kasvuprosessista, eikä häntä voi pakottaa muutokseen. Juha Hämäläisen (1999, 71) mukaan keskeistä muutoksen aikaansaamiseksi olisikin saada ihmisen oma tahto, joka on usein kadonnut ja heikko, heräämään uudelleen ja vahvistaa sitä. Tähän vaaditaan juuri osallistamista ja ihmisen itsemääräämisoikeuden tukemista, jotka molemmat toteutuisivat ottamalla nuoret vahvemmin mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan suunnitteluun.

Nuorten oma arvio kehittämisestään otetaan huomioon myös edistymisen arvioinnissa. Tämä tapahtuu nuoren ja ohjaajan välisissä arviointikeskusteluissa, joissa ohjaaja kyselee nuorelta, kuinka tämä on edistynyt ja onko hän havainnut muutoksia itsessään. Vasta kun nuori on kertonut oman näkemyksensä ohjaajalle, tämä kertoo omansa. Ohjaaja kirjoittaa myös kirjallisen raportin tai arvioinnin nuoren kehityksestä. Tähän nuori voi vaikuttaa lukemalla tekstin ja kommentoimalla sitä. Nuoren kommenttien pohjalta ohjaaja vielä tarvittaessa muokkaa raporttia niin, että nuori voi sen hyväksyä.

Kehittämisenäkökulma, joka ilmeni sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakaslähtöisyyteen liittyen nuorten puheista, on mielestäni kuitenkin edellä mainittujen arviointikeskustelujen harvalukuisuus. Kaikessa toiminnassa tarvitaan arviointia, jotta siitä voidaan oppia ja näin parantaa tuloksia tai toimintaa. Jos arviointikeskusteluja on harvoin tai niitä ei ole ollenkaan, on vaarana, että asiakas ei sitoudu omaan kehitysprosessiinsa niin hyvin, motivaatio laskee ja yhteenkuuluvuuden tunne vähenee. Parhaimmillaan arviointi on jatkuvaa, jolloin toimintatapoja voidaan tarvittaessa muuttaa jo toiminnan aikana. (Setlementtiliitto 2014.) Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien tulisikin ottaa arviointikeskustelut tietoisemmin osaksi jokaista toimintakertaa.

Lisäksi nuoret ovat tyytyväisiä vaikutusmahdollisuuksiinsa näillä asiakaslähtöisyyden osa-alueilla, joita ovat tavoitteet toiminnassa, toimintaan vaikuttaminen sekä edistymisen seuranta ja arviointi. Keskiarvona nuorten tyytyväisyyttä voi kuvata numerolla kahdeksan, mitä voidaan pitää hyvänä tuloksena. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että ristiriitatilanteissa nuoret eivät aina ole ihan varmoja, onko ohjaaja sittenkään heidän puolellaan, vai ei. Mielestäni tämä epävarmuus on nuorten parissa työskentelevien aikuisten tärkeää tiedostaa. Aikuisten täytyy osata tehdä toiminnastaan riittävän läpinäkyvää ja osata perustella päätöksensä nuorelle, samoin kuin osoittaa välittävänsä ja olevansa kiinnostunut nuoresta, jotta hänelle syntyy tunne, että aikuinen oikeasti on luotettava. Lesojeffin ym. (2013, 55–57) mukaan luottamuksen syntyminen onkin olennainen osa toimivaa kasvatussuhdetta. Kasvattajan asennoitumisella nuorta kohtaa, samoin kuin asenteiden ja tunteiden avoimella ja rehellisellä ilmaisulla, on merkittävä rooli luottamuksen rakentumisessa. Myös kasvattajan osoittama usko ja luottamus nuoreen ja hänen mahdollisuuksiinsa kehittyä ovat avainasemassa luottamussuhteen rakentumisessa.

Kokonaisuudessaan näen, että asiakaslähtöisyys toteutuu sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa hyvin. Nuoret voivat vaikuttaa pääosin kaikkiin toiminnan osa-alueisiin, joita ovat tavoitteet, toiminta ja edistymisen seuranta sekä arviointi. He ovat myös tyytyväisiä omiin mahdollisuuksiinsa vaikuttaa ja toimintaan yleisemminkin. Hevonen nähdään myös keskeisenä tekijänä omalle kehitykselle. Tällainen nuorten mielestä hyvin positiivissävytteinen toimintaa kannattaisi hyödyntää nuorisotyössä laajemminkin: uskon, että monet nuoret olisivat kiinnostuneita osallistumaan sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan, jos heille tarjottaisiin siihen mahdollisuus ilman valtavia kustannuksia. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voisikin tarjota erilaisia mahdollisuuksia nuorten kasvulle erityisesti tyttöjen, mutta myös poikien keskuudessa. (ks. Seppälä 2006, 90.)

Talli on tila, joka tarjoaa nuorille luonnollisesti tekemistä ja monesti tarvitaan kaverin apua, jotta hevonen saadaan hoidettua. (Hyvätti 2009, 79–80.) Sosiaalipedagogisesti orientoitunut talli voisikin toimia kunnan nuorisotilana tai vielä laajemmin ”olohuoneena” kaiken ikäisille. Tilat ovat valmiina, joten taloudellisesti tiukkoina aikoina olisi mielestäni vain viisasta hyödyntää jo olemassa olevia tiloja, kun mietitään, mistä saada uusi nuorisotila lahonneen tilalle. Kunnan nuorisotyöntekijöillä olisi mahdollisuus

kohdata tallilla nuoria heille luonnollisessa ympäristössä ja hevosten kanssa toimiessa nuoren voisi olla myös helpompi puhua vaikeammistakin asioista nuorisotyöntekijälle. Ohjaajalla olisi myös mahdollisuus hyödyntää tallin ylisukupolvisia kohtaamisia, kun aikuiset, lapset ja nuoret kohtaavat tallilla yhteisen harrastuksen puitteissa. (ks. Hyvätti 2009.)

Nuorisolain kolmannen luvun kahdeksas pykälä edellyttää, että nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa (Nuorisolaki 72/2006). On selvää, että ohjaajalla on suuri merkitys asiakaslähtöisyyden toteutumisessa käytännössä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, sillä hänen vastuullaan on, kysyykö hän nuorten mielipidettä tai näkemystä eri asioihin ja ottaako sen huomioon eli tuleeko nuori aidosti kuulluksi. Onkin mielestäni hienoa, että haastatteleman nuoret kokevat, että heitä kuullaan hyvin ja he pystyvät aidosti vaikuttamaan toimintaan sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, vaikka niin ei aina olisi muualla nuorten elämässä. Myös muun muassa Orava (2010, 80–81) on tehnyt samansuuntaisen havainnon, jonka mukaan asiakkaan ja ohjaajan välinen pedagoginen suhde nousee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkittävimmäksi piirteeksi. Tässä painottuu juuri dialogisuus ja vuorovaikutus.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ohjaajineen voi siis olla merkittävässä asemassa tukemassa nuorten osallisuudentunnetta ja näin ehkäistä syrjäytymistä. Nuorten syrjäytyminen onkin yksi merkittävimpiä yhteiskunnallisia huolenaiheita tänä päivänä. Esimerkiksi vuonna 2012 Suomessa oli noin 40 000 15 – 25-vuotiasta nuorta, joiden voidaan nähdä olevan syrjäytyneitä. He eivät opiskele tai ole mukana työelämässä. Pahiten syrjäytyneiksi nähdään ne nuoret, jotka eivät näy missään tilastoissa, eli he eivät ole ilmoittautuneet edes työttömiksi työnhakijoiksi. (Pulkkinen & Kanervio 2014, 139.)

Olisi mielestäni äärimmäisen tärkeää, että poliittiset päättäjät viimein oivaltaisivat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorten hyvinvoinnin edistämisessä ja alkaisivat tukea sitä samalla tavalla, kuin ratsastusterapiaa, joka on määritelty kela-korvattavaksi kuntouttavaksi toiminnaksi. (Ratsastusterapia 2014.) Lisäksi kunnilla voisi olla tärkeä rooli lisättäessä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käyttöä lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Ennaltaehkäiseviä menetelmiä tarvittaisiin koko ajan lisää, jotta ei tarvitsisi mennä raskaan sarjan lastensuojeluun eli huostaanot-

toihin asti. Tässä sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla olisi mielestäni paljon mahdollisuuksia.

Mielestäni oli kiinnostavaa, että molemmat haastattelemani tytöt nostivat kehittämiskohdaksi toiminnan määrän. He halusivat osallistua toimintaan useammin ja kokivat sen tärkeäksi kehitykselleen. Sen sijaan pojat vaikuttivat olevan toimintamääriin tyytyväisiä ja yksi jopa suoraan sanoi, ettei häntä kiinnostakaan osallistua toimintaan useammin. Tätä voisi tutkia jatkossa lisää: onko kyseessä yksittäinen ilmiö, joka nousee esille omassa aineistossani, vai onko kyseessä jokin laajempi ilmiö, joka pitäisi huomioida hevostoiminnan suunnittelussa?

Toinen jatkotutkimuskohde, joka itselleni nousi, on alkuperäisen tutkimusajatukseni toteuttaminen loppuun asti. Tarkoitan siis, että tehtäisiin vastaavanlainen asiakasläh-töisyys selvitys, mutta kvantitatiivisin menetelmin ja analysein suuremmasta joukosta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkaita, jotta tuloksia voitaisiin yleistää koskemaan laajemmin koko sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Tutkimuksen toteutuksessa tulisi muistaa huomioida kohtaamani ongelmat. Ensimmäinen oli asiakaskunnan erityispiireet, mukana toiminnassa oli paljon luku- ja kirjoitusvaikeuksista kärsiviä, ja se, kuinka asiakkaat tavoitettaisiin niin, että heiltä saisi vastauksia. Itse koen, että tähän voisi parhaiten toimia konkreettinen paikan päällä käyminen, mikä tietysti vaatii ajallisia ja rahallisia resursseja tutkijalta.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnista keskusteltaessa nousevat kysymykset totuudesta ja objektiivisesta tiedosta helposti esiin. Objektiiviseen tietoon liittyy kysymys puolueettomasta tutkijasta. Voidaan esimerkiksi kysyä, pyrkiikö tutkija ymmärtämään ja kuulemaan tiedonantajia itseään, vai välittykö tutkijan oma viitekehys siihen, miten hän tulkitsee havaitsemiaan asioita. Laadullisessa tutkimuksessa näin nähdäänkin väistämättömästi olevan, onhan tutkija oman tutkimusasetelmansa luoja ja tulkitsija. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 135–136.) Tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt huomioimaan asian siten, että olen tuonut lukijalle näkyväksi oman mielenkiintoni ja positiivisen suhtautumiseni sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan lähtökohtaisesti.

Tutkimukseni luotettavuutta lisää myös se, että olen pyrkinyt kirjoittamaan tutkimukseni mahdollisimman arvioitavaan muotoon. Olen siis kirjoittanut lukijalle auki muun

muassa menetelmäsiossa aineiston keruuni kriteerit ja toteutuksen, tutkimukseni aikataulullisen etenemisen sekä aineiston analyysini periaatteet ja tulososiossa olen ottanut mukaan haastateltavien sitaatteja tekemieni tulkintojen perusteeksi. Toisin sanoen olen pyrkinyt antamaan lukijalleni riittävästi tietoa tutkimukseni toteutuksesta, jotta hän voi itse antamani tiedon valossa arvioida, kuinka hyvin olen onnistunut tutkimuksessani luotettavuuden suhteen. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2012, 140–141.)

Hirsjärven ja Hurmeen (2001, 35) mukaan haastattelijalla tulisi olla kokemusta tehtävästään ja lisäksi ongelmaksi voi muodostua, että nuori vastaa niin kuin ajattelee haastattelijan hänen tahtovan vastata. Itselläni ei ollut haastattelemisesta kokemusta oikeastaan yhtään ennen tutkimushaastattelujani, ja litterointeja tehdessäni huomasinkin, että olin välillä kiinnittänyt liikaa huomiota pikkuseikkoihin enkä toisaalta ollut osannut kysyä tutkimusongelmani kannalta tärkeistä aiheista tarpeeksi lisäkysymyksiä. Kokeneemmalla haastattelijalla aineistoni olisikin voinut muodostua vielä runsaammaksi ja monitulkintaisemmaksi.

Tutkimukseni luotettavuutta olisi lisännyt myös se, että haastatteleman nuoret olisivat päässeet lukeman valmiin tutkimusraporttini etukäteen. Näin olisi vähennetty sitä vaaraa, että olen tulkinut väärin heidän kertomuksiaan. Tämä ei kuitenkaan ollut opinnäytteeni aikataulullisista syistä mahdollisista, sillä raporttini valmistui vasta hiukan ennen palautuspäivämäärää. Toisaalta olen koittanut vähentää väärin tulkinnan vaaraa sillä, että pyrin hyödyntämään tutkimusaiheeseeni liittyviä aiempia tutkimuksia ja muita teorioita mahdollisimman monipuolisesti ja peilaamaan löytämiäni tuloksia niihin. Monet löytämistäni tutkimustuloksista olivatkin ymmärrettävissä sosiaalipedagogiikasta tai muusta nuorisoalaan liittyvästä teoriasta käsin. Erityisesti Jenna Oravan (2010) pro gradu työllä oli paljon yhtymäkohtia omaan työhöni, minkä uskon lisäävän omien tulosteni luotettavuutta.

Vaikka haastatteleman nuoret ovatkin hyvin tyytyväisiä vaikutusmahdollisuuksiinsa ja sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan yleisemminkin, se ei kerro yleisesti nuorten tyytyväisyydestä kyseiseen toimintaan. Tätä varten tarvittaisiin erilaisia tutkimusmenetelmiä ja suurempi tutkittava joukko. Sen sijaan tutkimukseni tekee näkyväksi viiden haastatteleman nuoren kokemuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakaslähtöisyyden toteutumiseen liittyen ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Tulosteni avulla sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien on mahdollista arvioida omaa onnistu-

mistaan asiakaslähtöisyyden toteuttamisessa näiden nuorten näkökulmasta ja heillä on myös mahdollisuus selvittää tutkimukseni mukaisesti omien asiakkaidensa tyytyväisyyttä vaikutusmahdollisuuksiinsa. Toivon, että tutkimukseni myös edistää yleisesti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettuutta ja tuo erilaisille päättäjille näkyväksi sen, että interventiomenetelmänä sosiaalipedagoginen hevostoiminta pyrkii huomioimaan monipuolisesti yksilön tarpeita.

LÄHTEET

- Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet. Opetushallitus. WWW-julkaisu.
http://www.edu.fi/taiteen_perusopetus/musiikki/arvioinnin_tehtavat_ja_tavoitteet#jatkuva_arviointi. Päivitetty 30.12.2009. Luettu 13.11.2014.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino.
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2007. Teemahaastattelu: opit ja oivallukset. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS-kustannus.
- Heikkilä, Tarja 2010. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Hellman, Kalevi & Värilä, Satu 2009. Arvokas asiakas. Hämeenlinna: Talentum Media Oy.
- Hevonen ihmisen hyvinvoinnin edistäjänä – seminaari hevosavusteisen toiminnan monipuolisuudesta. Tiedote 12.2.2011. WWW-dokumentti. http://mtkl-fi-bin.directo.fi/@Bin/6c0092295dedcd871e1f33229bb069a4/1389972013/application/pdf/1012467/Monien_mahd_hevonen_seminaari_tied_ohjelma.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 17.1.2014.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Honkanen, Tanja 2013. Turpaterapiaa ja karvaista kaveruutta: ihmisen ja eläimen välinen suhde sekä eläinten koetut vaikutukset hyvinvointiin ja elämäntyytyväisyyteen. Tampereen yliopisto: yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. PDF – julkaisu. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/85050/gradu07083.pdf?sequence=1>. Ei päivitystietoa. Luettu 13.1.2014.
- Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Opetusjulkaisuja 1/1999. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.
- Hämäläinen, Juha & Nivala, Elina 2008. Kasvatustiede - pedagogisen ihmistyön tie-de. Suomi: UNIPress
- Hyvätti, Nina 2005. Talliyhteisöstä potkua elämään – syrjäytynyt nuori talliyhteisössä. Teoksessa Okulov, Seija & Koukkari, Katja (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kuopion yliopisto, 20 – 29.
- Hyvätti, Nina 2009. Hevostalli sosiaalipedagogisena toimintaympäristönä. Teoksessa Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2009. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry.

Irwin, Chris 2001. Horses don't lie. What horses teach us about our natural capacity for awareness, confidence, courage, and trust. USA: Da Capo Press.

Kaimio, Tuire 2004. Hevosen kanssa. Helsinki: WSOY.

Kasvatus ja kasvatustietoisuus 2014. Mannerheimin lastensuojeluliitto. WWW-julkaisu.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/kasvatuksen_tapoja/. Ei päivitystietoa. Luettu 13.11.2014.

Kinnunen, Saara, Pajamäki-Alasara Tatjana & Tallgren, Satu 2009. Varhaisnuoruuden kasvu ja kehitys – vanhempi nuoren kasvun tukena. Mannerheimin lastensuojeluliitto. PDF-julkaisu. <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/e3063c8a06743766d4ba7a4c3e8d82cd/1415784101/application/pdf/11828253/MLL%20-%20Varhaisnuoruuden%20kasvu%20ja%20kehitys.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 12.11.2014.

Kjälldman, Ritva 2010. The Impact of Socio-Pedagogic Equine-Activities intervention on Special Education Pupils with Neurological Disorders. PDF-tiedosto.
<http://www.smts.fi/jul2010/esite2010/061.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 5.10.2014.

Koistinen, Kari 2005. Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Teoksessa Okulov, Seija & Koukkari, Katja (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kuopion yliopisto, 1 – 10.

Lahtinen, Miia 2013. Hevonen avaa mielen lukot. Hippos 8/2013, 24 – 27.

Lesojeff Heini, Purjo, Timo, Tervahauta, Maria & Videnoja, Kalle 2013. Kasvatus arvoihin – arvoa kasvatukseen. Tampere – Non Fighting Generation.

Martin-Päivä, Minna 2014. Hevoset sosiaali- ja terveystalveissa. Teoksessa Laitinen, Anne ja Mäki-Tuuri, Sanna (toim.) Hevoset ja kunta – rajapintoja. Saarijärvi: Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry, 89 – 99.

Miettinen, Minna 2005. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta nuorten sosiaalisen kuntoutuksen muotona. Kuopion yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaalityön pro gradu – tutkielma.

Monien mahdollisuuksien hevonen 2013. Hevonen osana hyvinvointipalveluja – esite. Hippolis.

Nuorisolaki 72/2006. WWW-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072#L3P8>. Päivitetty 13.12.2013. Luettu 26.10.2014.

Okulov, Seija 2005. Esipuhe teoksessa Okulov, Seija & Koukkari, Katja (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Orava, Jenna 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana. Itä-Suomen yliopisto: filosofinen tiedekunta. PDF – julkaisu. <http://files.kotisivukone.com/hevostoiminta.kotisivukone.com/gradupdf.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 13.1.2014.

Palola, Leni 2003. Laukki – projekti. Ratsastusterapia psykososiaalisena kuntoutuksena. Teoksessa Linnossuo, Outi (toim.) Sosiaalinen ja toiminnallisterapeuttinen työ nuorten kanssa. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 78 – 105.

Peltomäki, Maija 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa. Pro gradu tutkielma. Kuopion yliopisto: sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu - tutkielma.

Pitkänen, Anna-Kaisa 2008. Hevosvoimia – Hyvää oloa hevosharrastuksesta. Helsinki: Kirjapaja.

Pulkkinen, Seppo & Kanervio, Pekka 2014. Nuorten elämämaailma. Teoksessa Hammarus, Päivi, Kanervio, Pekka, Landén, Laila & Pulkkinen, Seppo (toim.) Huuto! Lasten ja nuorten hyvinvoinnin puolesta. Juva: PS-kustannus, 119 – 141.

Ratsastuksen johtavat ajatukset 2008. Suomen ratsastajainliitto. PDF – dokumentti. http://www.ratsastus.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ratsastajainliitto/embeds/ratsastajainliittowwwstructure/28453_Johtavat_ajatukset_2015.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 18.1.2014.

Ratsastusterapia 2014. Suomen ratsastajainliitto. WWW-dokumentti. <http://www.ratsastus.fi/ratsastustietoa/ratsastusterapia>. Ei päivitystietoa. Luettu 18.1.2014.

Ratsastustietoa 2014. Suomen ratsastajainliitto. WWW-dokumentti. <http://www.ratsastus.fi/ratsastustietoa>. Ei päivitystietoa. Luettu 17.1.2014.

Raviurheilu 2014. Suomen Hippos. WWW-dokumentti. <http://www.hippos.fi/#raviurheilu>. Ei päivitystietoa. Luettu 17.1.2014.

Saastamoinen, Katri 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Pro gradu tutkielma. Kuopion yliopisto: sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. PDF – julkaisu. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20090016/urn_nbn_fi_uef-20090016.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 31.10.2013.

Salonen, Johanna 2009. Turpaterapiaa. Yhteishyvä 4/2009, 36 – 40.

Seppälä, Tua 2006. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta uutena nuorisotyön työmuotona. Teoksessa Kylmäkoski, Merja, Lind, Kimmo, Hintikka, Timo ja Aittola, Tapio (toim.) Nuorten tilat. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 88 – 98.

Setlementtiliitto 2014. Arvioinnin ja kehittämistyön lähtökohtia. PDF-tiedosto. <http://www.setlementti.fi/@Bin/28295/Arvioinnin+ja+kehitt%C3%A4misty%C3%B6n+l%C3%A4ht%C3%B6kohtia.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 26.10.2014.

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys 2011. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. WWW-julkaisu. <http://www.hevostoiminta.net/10>. Ei päivitystietoa. Luettu 15.10.2013.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vepsä, Kari; Syrjälä, Pirjo; Pussinen, Anne ja Paanetoja, Jaana 2003. Ratsastus harrastuksena. Helsinki: Edita.

Vammaisratsastus 2014. Suomen ratsastajainliitto. WWW – dokumentti. <http://www.ratsastus.fi/lajit/vammaisratsastus>. Ei päivitystietoa. Luettu 17.1.2014.

Väestöliitto 2014. Mitä tarkoittaa asiakaslähtöisyys? WWW-julkaisu. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/parisuhdetietoa-ammattilaisille/tietoa_parisuhdeammattilaisille/asiakastyon_lakitietoa/asiakaslahtoisuus/. Ei päivitystietoa. Luettu 22.10.2014.

Webropol käyttöopas 2010. PDF- julkaisu. http://www.webropol.com/materiaalit/Webropol_opas_suomi.pdf. Ei päivitystietoa.

Ypäjän Hevosopisto 2014. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. WWW-julkaisu. http://www.hevosopisto.fi/fin/opiskelu/aikuiskoulutus/sosiaalipedagoginen_hevostoiminta/. Päivitetty 3.1.2014. Luettu 10.1.2014.

TEEMAHAASTATTELURUNKO

1. Taustatiedot

- ikä
- nykyinen asuinpaikka
- hevostoiminnan aloittaminen
- aiempi kokemus hevosista

2. Tavoitteen asettelu

- omat tavoitteet
 - mitä tavoitteita näet hevostoiminnalla olevan sinulle?
- tavoitteiden tärkeys/merkitys
 - miksi?
- sitoutuminen
 - mikä sai/saa sinut sitoutumaan tavoitteisiisi? tai miksi et ole sitoutunut?
- missä määrin itse voi vaikuttaa & asettaa tavoitteita
- kuka muu asettaa tavoitteita
- välitavoitteet
 - jos on, niin millaisia? mitä hyötyä niistä on?

3. Edistymisen seuranta

- miten seurataan
- oma kokemus hyödyistä
 - mitä hyötyä koet saaneesi hevostoiminnasta

4. Vaikuttaminen

- esimerkkejä vaikuttamisesta
 - miten olet päässyt vaikuttamaan hevostoiminnassa asetettuihin tavoitteisiin, kerro esimerkkejä?
- mihin haluaisi vaikuttaa enemmän ja miksi
- kuulluksi tuleminen
 - otetaanko näkemyksesi/mielipiteesi huomioon? entä jos olette ohjaajan kanssa eri mieltä? miten?
- suunnitteluun osallistuminen

5. Arviointi

- tavoitteiden saavuttaminen, oma näkökulma
- keskustelut muiden kanssa
 - oletko keskustellut yhdessä ohjaajan kanssa tavoitteidesi toteutumisesta?

LIITE 1

- ottavatko muut mielipiteesi huomioon arvioinnissa?
- oma arvio edistymisestä
- mikä auttanut saavuttamaan tavoitteita
 - tai mikä on vaikeuttanut sitä?

6. Tyytyväisyys

- mihin asioihin tyytyväinen
- mitä haluaisi kehittää
- tärkeintä hevostoiminnassa
- tyytyväisyys vaikuttamiseen/toimintaan kokonaisuutena numeroin 1 – 10, perustele
 - kuinka tyytyväinen olet asteikolla 1 – 10 mahdollisuuksiisi vaikuttaa tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen, perustele?